

Köyceğiz - Dalyan **Ekolojik Okuryazarlık** **Rehberi**

Nihan Bozok

Mehmet Bozok

Köyceğiz – Dalyan Ekolojik Okuryazarlık Rehberi

© Nihan Bozok ve Mehmet Bozok

UNDP GEF SGP'nin katkılarıyla Sürdürülebilir Yaşam ve Yeşil Gelecek Derneği bünyesinde Nihan Bozok ve Mehmet Bozok tarafından hazırlanmıştır.

UNDP ve SYGD'nin izni olmadan tamamen veya kısmen çoğaltılamaz.

Rehberin Türkçe ve İngilizce dijital versiyonlarına aşağıdaki web sitesinden erişebilirsiniz: <https://koycegizdalyanekolojikokuryazarlikrehberi.com>

Rehberin Instagram'daki sosyal medya hesabına aşağıdaki adresten erişebilirsiniz: <https://www.instagram.com/ekolojikokuryazarlikrehberi/>

Ekim 2022, Köyceğiz

Fotoğraflar: Mehmet Bozok ve Nihan Bozok

Köyceğiz-Dalyan Özel Çevre Koruma Bölgesi krokisi: Mehmet Bozok

Rehberin tasarımı: Nur Küçükdoğan, Emre Kürşat Özer ve Burcu Demirok

Redaksiyon: Burcu Demirok

Nihan Bozok: nihanmortas@hotmail.com

Mehmet Bozok: mehmetbozok@yahoo.co.uk

Kaynakça bilgisi: Bozok, N. ve Bozok, M. (2022). *Köyceğiz – Dalyan Ekolojik Okuryazarlık Rehberi*. Muğla: Sürdürülebilir Yaşam ve Yeşil Gelecek Derneği.
<https://koycegizdalyanekolojikokuryazarlikrehberi.com>

İçindekiler

ÖNSÖZ	6
BÖLGEYE DAİR BAZI TEMEL BİLGİLER	8
1. Köyceğiz - Dalyan Özel Çevre Koruma Bölgesi	9
2. Nadir doğal güzellikler	10
3. Kaptan June	11
4. Bölgedeki yerleşimler	12
KIRDA YAŞAMA İLKELERİ	14
5. Hiçbirimiz yalnız değiliz. Hepimiz bir ekosistemin parçasıyız.	15
6. Biyoçeşitlilik korunmalıdır	15
7. Sürdürülebilir bir yaşam hepimizin sorumluluğudur	16
8. Kanaatkar yaşam alışkanlıkları sürdürülebilirliğe katkı sağlar	17
9. Kentten kıra göç	18
10. Kültürel çeşitlilik değerlidir	18
11. Komşuluk hayatı güzelleştirir ve kolaylaştırır	19
12. Toplumsal cinsiyet eşitliği sağlanmalıdır	19
DAĞLAR, DENİZLER ve GÖLLER	20
13. Sandras Dağı	21
14. Ölemez Dağı	21
15. Sulak alanlar	23
16. Köyceğiz Gölü	24
17. Ekincik	25
18. Sultaniye Kaplıcaları	26
19. Toparlar Şelalesi	28
20. Su döngüsü	28

21. Deniz kumu	29
22. İztuzu Sahili	30
23. İztuzu Sahili'ni ziyaret ederken	30
24. Tuz çanakları	31
25. Kum zambağı	31
26. Dalyan Kanalı	32
27. Sülüngür Gölü	33
28. Yuvarlakçay	33
29. Namnam Çayı	34
30. Yeraltı ve yerüstü suları sınırsız değildir	34
ORMANLAR, AĞAÇLAR, ÇALILAR VE OTLAR	35
31. Ormanlar	36
32. Ormanlardaki ahenk	37
33. Ormanlarımıza sahip çıkmalıyız	37
34. Narenciye bahçeleri	39
35. Kızılçam	39
36. Karaçam	40
37. Sığla / Günlük	41
38. Toros sediri	43
39. Meşe	43
40. Çınar	44
41. Zeytin	44
42. Akdeniz üçlüsü: üzüm, nar ve incir	46
43. Bahçelerdeki meyve ağaçları ve aşı	47
44. Palmiye	47
45. Okaliptüs	48
46. Ağaçlardaki haşereler	50
47. Doğanın kokuları	50

48. Begonvil	51
49. Zakkum	52
50. Kaktüs	52
51. Hayıt	53
52. Şifalı kökler, otlar, kabuklar	54
53. Toplayıcılık	55
54. Endemik türler	57
HAYVANLAR	58
55. İnsanlar ve hayvanlar	59
56. Yol boyu hayvanlar	60
57. Bu bölge hayvanların göç ve konaklama yollarının üzerindedir	61
58. İki deniz kaplumbağası: Caretta Caretta ve Chelonia Mydas	62
59. Bölgedeki deniz kaplumbağalarını koruma için neler yapabiliriz?	63
60. DEKAMER Kaplumbağa Hastanesi	65
61. Bahçelerin davetsiz misafirleri	66
62. Keçi	67
63. Yengeç	69
64. Yılanlar, kırkayaklar, çıyanlar ve akrepler	70
65. Eşekler	71
66. Küçükbaş ve büyükbaş hayvanlar ile kümes hayvanları	72
67. Avlanma	73
68. Arı ve arıcılık	74
69. Arıların ürünleri	75
70. Yaban hayat	76
71. Tabiat Koruma Alanları ve Milli Parklar	77

İKLİM, TARIM VE TOPRAK	78
72. Toprak	79
73. Bataklıklar ve sulak alanlar	80
74. Rüzgar	81
75. Erozyon, heyelan ve sel	82
76. Tarım	83
77. Kompost	84
78. Susam	85
79. Yer fıstığı	86
80. Börülce	86
81. Mevsim döngüsü	87
82. İklimin özellikleri	87
83. Bölgenin en sıcak mevsimi	88
84. Bölgenin en yağışlı mevsimi	88
GÜNDELİK YAŞAM, DİNLENMEK, EĞLENMEK	89
85. Sineklerle mücadele	90
86. Bölgedeki mimari	90
87. Doğaya ve mevsime uygun beslenme	92
88. Güz kurutması ve kış hazırlıkları	93
89. Çöp ve geri dönüşüm	94
90. Plastiğe dikkat!	95
91. Feribot	96
92. Köyceğiz'den Dalyan'a gitmek	96
93. Kaunos Antik Kenti	98
94. Bölgede yürüyüş ve bisiklet rotaları	101
95. Köyceğiz ve Dalyan çevresinde sporlar	102
96. Bölgedeki pazarlar	103
ORMAN YANGILARI	105
97. Küresel ısınma	106

98. Orman yangını nedir?	106
99. Orman yangınlarının türleri	107
100. Orman yangınlarının nedenleri	107
101. Orman yangınları için riskli günler	109
102. Ormanların bakımı için örtü temizliği	109
103. Yol kenarları temiz olmalıdır	111
104. Yangına karşı evlerde alınabilecek önlemler	111
105. Yangına karşı tarım alanlarında alınabilecek önlemler	112
106. Anız	112
107. Yangın söndürme faaliyetleri	113
108. Orman yangını çıkınca neler yapılmalıdır?	114
109. Orman yangınlarında gönüllülük	115
110. Yangın sonrası	116
111. Acil durum telefonları	118
ALANDAN FOTOĞRAFLAR	119
EMEĞİ GEÇENLER	134

*Bu çalışma doğa korumaya emek
verenlere adanmıştır.*

Dünyadaki yaşam insanla sınırlı değildir. Yaşam çok çeşitlidir ve her canlının yaşamı birbirine bağlıdır. Biyoçeşitliliği korumak için yaşamlarımızın, bitkilerin, hayvanların, toprağın ve suyun yaşamları ile birlikte sürdüğünü bilmeliyiz. Doğal kaynakları korumalıyız. Doğanın döngülerinin devam etmesine destek olmalıyız. Yaşamı mümkün kılan kaynakların gelecek kuşaklar için de var olmasına özen göstermeliyiz. Doğayı korumaya yönelik her çaba eşsiz değerdedir. Her birimiz yaşadığımız yere ilişkin bütünlüklü ekolojik bilgi edinirsek ve ekolojik okuryazarlık kapasitemizi geliştirirsek hem kendi yaşamımızı zenginleştirir hem de doğa korumaya katkı sağlarız. Ekolojik okuryazarlık, biyoçeşitliliğe, ekosisteme, doğal sistemlere ve dünyaya dair duyarlılığa, farkındalığa sahip olmak ve ekolojik döngülerin bilincinde olmak demektir. Bu okuryazarlık sürdürülebilir bir yaşam öğretisini interaktif biçimde geliştirebilme becerisini beraberinde getirir. Böylece, ekolojik okuryazarlığı olan birisi parçası olduğu doğayı bir kitap gibi dikkatli okuyabilir ve onun içinde günlerini ahenkli bir yazıyı yazar gibi geçirebilir.

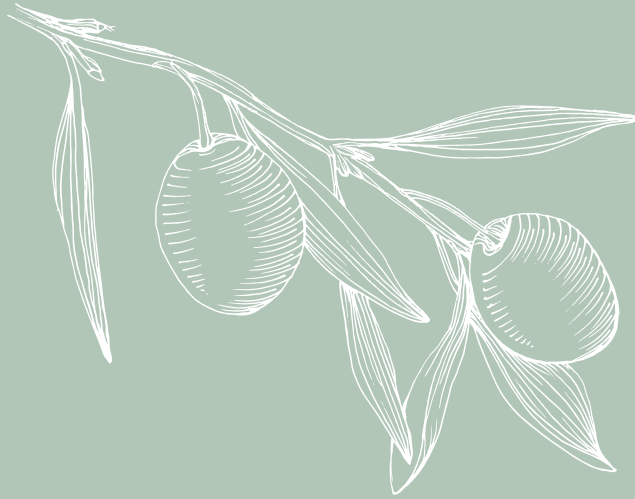
Köyceğiz-Dalyan Özel Çevre Koruma Bölgesi'nde yaşayanların, burayı ziyaret edenlerin, sonradan yerleşenlerin bölgeye ilişkin ekolojik okuryazarlık becerilerini geliştirmeyi hedefleyen bu rehber iki yıldır süren sosyolojik bir araştırmanın sonucunda yazılmıştır. Bu nedenle bu rehber sözkonusu araştırmanın sınırlarıyla biçimlenmiştir. Bölgenin ekolojik ve toplumsal etkileri mevcut koruma alanının sınırlarından daha geniştir. Bu bakımdan, Sandras Dağı'nın değerli ekolojik varlığı da rehberde dahil edilmiştir. Doğanın zenginliği, verimkârlığı ve çeşitliliği düşünülürken elbette daha pek çok şey yazılabilirdi. Doğa bir yaprağın düşüşünden bir yılanın sürünmesine değin birçok canlının, devinimin, varlığın sayısız hikayesini barındırıyor. Rehberin yazarları olarak bizler bölgede derlediğimiz veriyi herkesin yararına olabilecek prensipler, ipuçları, bilgiler halinde yazmaya gayret ettik. Umuyoruz ki rehber, bölgede doğanın korunmasına bir fayda sağlar. İyi okumalar dileriz.

Nihan Bozok ve Mehmet Bozok

Ekim 2022, Köyceğiz

BÖLGEYE DAİR BAZI TEMEL BİLGİLER

1. Köyceğiz-Dalyan  zel evre Koruma Bölgesi

Özel evre koruma bölgeleri, dünyada ve ülkemizde biyolojik çeşitliliği korumak ve türlerin yaşitmlarını sürdürmelerini güvence altına almak için koruma altına alınmış yerlerdir. Köyceğiz - Dalyan Bölgesi, Haziran 1988'de özel evre Koruma Bölgesi ilan edilmiştir. Burası Türkiye'nin ilk özel evre Koruma Bölgesidir. Bölge, Köyceğiz G l n  Dalyan Kanalları ile Akdeniz'e bağlayan su hattı etrafında yer almaktadır. Bölgede Caretta Caretta deniz kaplumbağaları, yeşil deniz kaplumbağaları, nil kaplumbağaları, sığla, am ve sedir ormanları, denizel ve karasal canlılar, bölgeye özgü kuş türleri, akarsular, g ller, sulak alanlar, bataklıklar, tarım alanları, Karia uygarlığından bugünlere ulaşan Kaunos Antik Kenti, Sultaniye kaplıcaları, İztuzu kumsalı, Ekincik kumsalı, Dalyan deltası, Sandras Dağı,  lemez Dağı ve doğal bir g l olan Köyceğiz Gölü yer almaktadır. Bu bölge Türkiye'nin en yağışlı alanlarından biridir.

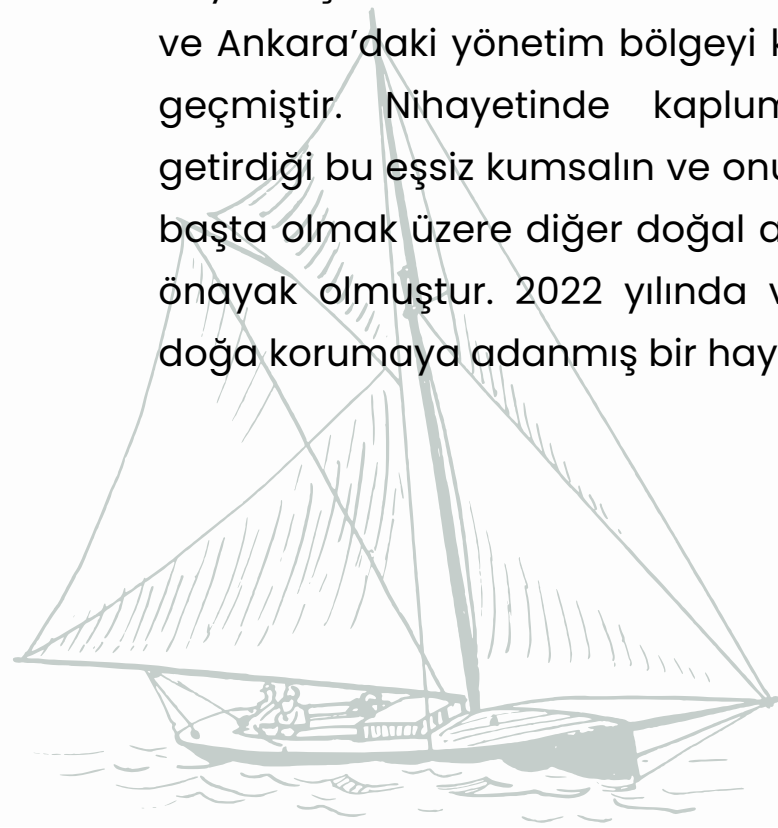
2. Nadir doğal güzellikler

Bölgenin deniz kıyısı MenteŒe kıyı tipi olarak anılan girintili çıkıntılı kıyı kuŒađının bir parçasıdır. Bölgede düzlükler, tektonik hareketler ve alüvyal süreçlerle oluŒmuŒ ovaları içerir. Buralar eskiden beri kadim tarım bölgeleridir. Kıyı kuŒađının gerisinde tepeler, dağlar yer alır. Dağları bezeyen kızılçam ormanları hemen göze çarpar. Yksekleri Toros sedirinin ve karaçam ormanlarının baŒlangı noktasıyken, akarsu tabanlarında paralanmıŒ endemik sığla ormanlarına ev sahipliği yapar. Bölge gr bitki örtüsüne sahiptir. Burada kum zambakları, Caretta Caretta ve yeŒil deniz kaplumbağaları, çizgili sırtlanlar, yaban keçileri gibi dünyanın eŒsiz ve nesli tehlikede türlerine rastlamak da mümkündür.

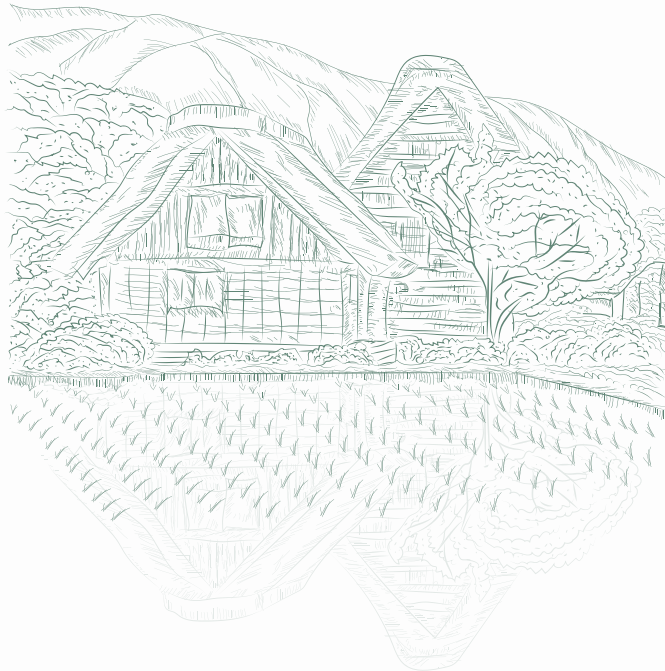
3. Kaptan June

Kaptan June adıyla tanınan June Haimoff (1922-2022) Caretta Caretta deniz kaplumbağalarının koruyucusu olarak anılmaktadır. İztuzu Sahili'nin içinde yer aldığı Köyceğiz-Dalyan bölgesinin "özel çevre koruma bölgesi" olarak koruma altına alınmasında önemli rol oynamıştır. 1975 yılının yazında teknesiyle Dalyan'a gelmiş ve olağanüstü beyazlıkta, kusursuz bir yay çizerek, yaz göğü altında uzanan İztuzu Kumsalına hayran olmuştur. Bir iki yıl sonra İngiltere'deki hayatını geride bırakmış, kumsalda bir zakkum ağacıyla ilgin ağacının birbirine baktığı bir köşeye küçük bir baraka yaptırmış ve 1984 yılından itibaren İztuzu Sahili'nde yaşamaya başlamıştır. Bir gece sahilde yumurtlayan Caretta Caretta kaplumbağalarını görmüş ve onlara içinden derin bir tutkuyla bağlanmıştır. Ne var ki sahilde yaşadığı mutluluk, buraya yapılacağını öğrendiği büyük bir otel inşaatını öğrenince önce üzüntüye sonra ise Nergis Yazgan, David Bellamy, Günther Peter, Keith Corbett ve Lily Venizelos gibi farklı ülkelerden doğa koruma aktivistleri ile bölge halkının birlikte verdiği uluslararası bir mücadeleye dönüşmüştür. Mücadele aylar içinde halka halka büyümüş uluslararası basın, sivil toplum kuruluşları, bilim insanları ve Ankara'daki yönetim bölgeyi koruma altına almak için harekete geçmiştir. Nihayetinde kaplumbağaların yavrularını dünyaya getirdiği bu eşsiz kumsalın ve onu kuşatan endemik sığla ormanları başta olmak üzere diğer doğal alanların koruma altına alınmasına önayak olmuştur. 2022 yılında vefat eden Kaptan June, ardında doğa korumaya adanmış bir hayatın hatıralarını bırakmıştır.

4. Bölgedeki yerleşimler

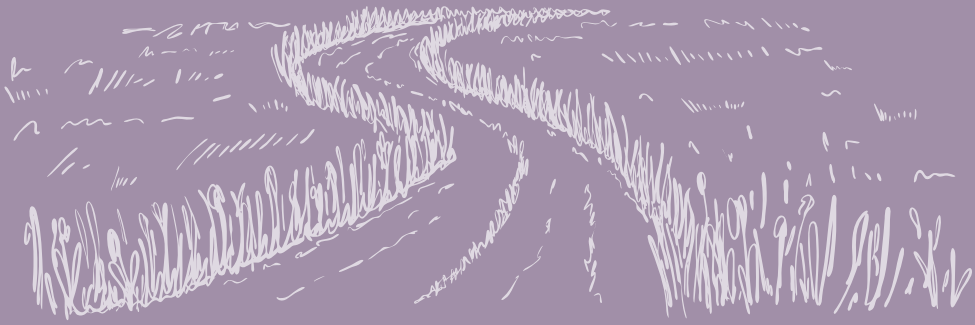
Köyceğiz-Dalyan Özel Çevre Koruma Bölgesi'nin sınırları doğuda Ortaca ilçesinden batıda Ula ilçesinin sınırlarındaki Namnam Çayı'na, Kuzeyde ise Sandras Dağı'na kadar uzanmaktadır. Bu sınırlar içinde Köyceğiz ilçe merkezinin yanı sıra, Dalyan, Beyobası, Toparlar beldeleri ve on dört köy yer almaktadır. Ortaca ilçe merkezi ise bölgenin doğu sınırını oluşturmaktadır. Bölgenin içinden geçen D-400 Otoyolu bölgeyi batıda -o da bir özel çevre koruma bölgesi olan- Gökova Körfezi, doğuda ise Dalaman ve Fethiye'ye bağlamaktadır.

Bölgenin Mehmet Bozok tarafından yapılmış bir krokisi.

KIRDA YAŞAMA İLKELERİ

5. Hiçbirimiz yalnız değiliz. Hepimiz bir ekosistemin parçasıyız.

Ekosistemler, bitkilerin, hayvanların, insanların, diğer organizmaların ve aynı zamanda havanın, toprağın, suların, taşların ve iklimlerin birbiriyle ilişki içerisinde belli bir coğrafyada kurduğu yaşam ortamlarıdır. Köyceğiz - Dalyan Özel Çevre Koruma Bölgesinde orman, dağ, göl, deniz ve Dalyan Kanalı ekosistemleri kesişim içinde yer almaktadır. Sağlıklı ekosistemler arı suyu, temiz havayı, toprağın yaşamasını, iklimin düzenlenmesini, besin zincirinin devam etmesini ve hepimiz için elzem olan biyoçeşitliliğin devamlılığını sağlar. İnsan ekosistemin ayrılmaz bir parçasıdır. Ekosistemin iyi işlemesi için insanın onun hakimi değil yalnızca bir parçası olduğunu her zaman hatırlamalıyız.

6. Biyoçeşitlilik korunmalıdır!

Bir bölgede yaşayan canlıların zenginliği biyoçeşitliliği oluşturur. Köyceğiz - Dalyan Özel Çevre Koruma Bölgesi, biyoçeşitlilik açısından çok zengindir. Biyoçeşitlilik dünyadaki yaşamın temelidir. Dünyada birbirinden farklı hayvanlar, bitkiler, mikroorganizmalar olmasaydı sağlıklı ekosistemler de olmazdı.

İnsanlar ya da diğerk canlılar beslenemez, nefes alamaz, yaşayamazdı. Aşırı avlanmak, denizleri kirletmek, meraların, ormanlık alanların kaybı biyoçeşitliliğin bozulmasına yol açar. Yaşamın devamı için biyoçeşitliliği korumalıyız.

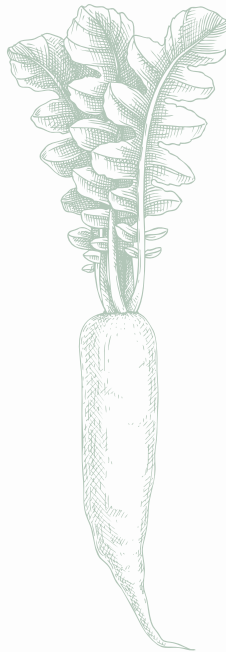
7. Sürdürülebilir bir yaşam hepimizin sorumluluğudur.

Sürdürülebilirlik, günümüzde dünyada mevcut kaynakların gelecek nesiller için de kullanılabilir olması anlamına gelir. Sürdürülebilir bir dünya için su, hava, toprak, bitki örtüsü, ormanlar gibi herkese ait olan kaynakların zarar görmediği yaşam alışkanlıkları geliştirebiliriz. Günlük yaşamlarımızda kaynakları kullanırken basit, işe yarar ve başkaları tarafından da uygulanabilecek kimi tasarruflu çözümler bulabiliriz. Örneğin, yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelebilir, rüzgar ve güneşin gücünden faydalanabilir, mevsime uygun beslenebilir, çıkardığınız çöpü azaltacak veya dönüştürecek yöntemleri öğrenebilir, toplumsal cinsiyet eşitliğini yaşam alışkanlıklarınıza hayata geçirebilirsiniz. Dünyanın geleceği hepimizin sorumluluğundadır.

8. Kanaatkar yaşam alışkanlıkları sürdürülebilirliğe katkı sağlar.

Kırda sade bir yaşam için alışkanlıklarınızı gözden geçirebilir ve hafifleyebilirsiniz. Örneğin alışveriş yapmadan önce alacaklarınıza gerçekten ihtiyacınız olup olmadığını düşünebilirsiniz. Yiyecek alışverişi yaparken bölgede üretilen ürünleri tercih edebilirsiniz. Böylece tarladan sofraya giden yolun kısaltılmasına katkıda bulunmuş olursunuz. Bisikletle ya da yürüyerek pek çok yere ulaşabilirsiniz. Kullanmadığınız eşyaları ihtiyacı olanlarla paylaşabilir veya geri dönüştürebilirsiniz. Yeniden kullanmak, tüketimde dikkatli olmak, geri dönmek gündelik yaşam için rehber ilkeleriniz olabilir.

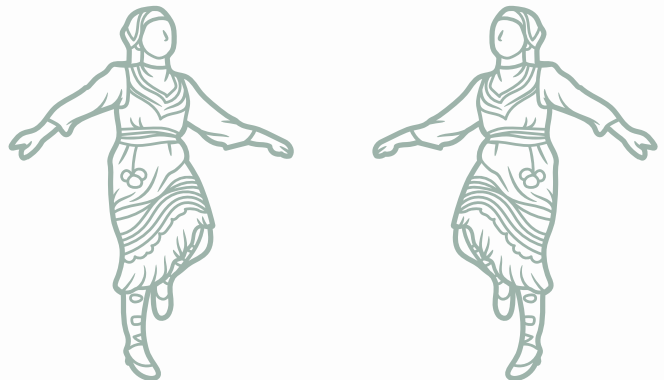

9. Kentten kıra göç

Her göç bir yer değiştirme olmasının yanı sıra alışkanlıkların, günlük rutinlerin, yaşam alanlarının değişmesi anlamına gelir. Kırsal, kentten farklı koşullara, ritimlere ve imkanlara sahiptir. Kırsal yaşayan insanlar ekosisteme ve biyolojik çeşitliliğe ilişkin - hayvanlar, bitkiler, haşereler, ormanlar, iklimler, yangınlar ve ekip biçme gibi- bilgileri zaman içinde öğrenmiş ve geliştirmiş kimselerdir. Bu sürdürülebilirliği yüksek bilgilerin devam ettirilmesi gerekir. Bu bilgilere ilgi gösterin. Doğayı takip ederek siz de doğadan öğrenmeye gayret edin. Kentten farklı doğa deneyimlerine açık olmak ve doğayla ilişki içinde olmak yaşamınızı zenginleştirecektir.

10. Kültürel çeşitlilik değerlidir

Hepimiz yeryüzünün bir parçasıyız. Birbirini etkileyen bir yaşam ağında birbirimize bağlıyız. Tüm türlerin, halkların ve kültürlerin kendine özgü değerleri vardır. Tüm canlıların gıda, su, güvenli ve temiz ikamet hakkı vardır. Doğadaki biyolojik çeşitlilik ve topluluklardaki kültürel çeşitlilik kucaklanmalı, korunmalı ve savunulmalıdır.

11. Komşuluk hayatı güzelleştirir ve kolaylaştırır

Komşuluk en yaygın kültürel değerlerimizden birisidir. Eğer bu bölgeye sonradan yerleştiyseniz sizler de komşularınızla tanışınız, selamlaşınız, hal hatır sorunuz. Dikkat ederseniz, bu bölgede eski evlerin yüksek duvarlarla birbirinden ayrılmadığını görürsünüz. Komşular birbirinin bahçesine kolayca geçebilirler. Burada komşuluk eski ve güçlü bir kültürel pratiktir. Komşularla beraber vakit geçirmek, yardımlaşmak, dayanışmak, onlardan haberdar olmak, birbirinden öğrenmek hayatımızı zenginleştirir ve kolaylaştırır.

12. Toplumsal cinsiyet eşitliği sağlanmalıdır

Toplumsal cinsiyet, kültürün ve toplumun kadınlara ve erkeklere atfettiği özellikleri anlatan kavramdır. Toplumsal cinsiyet, cinsiyetin toplumsal ve kültürel olarak inşa edildiğini vurgular. Toplumsal cinsiyet eşitliği yaşamımızı düzenleyen en önemli ilkelerden birisi olmalıdır. Bahçede, bostanda, tarlada, ev içi işlerde birlikte çalışan, sokakta, kasabada, köyde diyalog halinde olan kadınlar ve erkekler birbirine eşittir. Üzerinde yaşadığımız yeryüzü herkes için eşit ve verimli bir yaşam kaynağıdır. Toplumsal cinsiyet eşitliği sürdürülebilir bir yaşam için gereklidir.

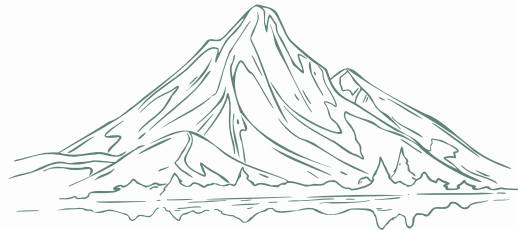
DAĞLAR, DENİZLER VE GÖLLER

13. Sandras Dağı

Batı Torosların bir parçası olan Sandras Dağı'nın (2295m) büyük bölümü Köyceğiz sırtlarında yer alır. Dağın kuzey cephesi Denizli'ye bakar. Sandras Dağı'nın zirvesi, burada yattığına inanılan erenin adıyla "Çiçek Baba" olarak anılır. Bu dağda onlarca endemik tür kayıtlıdır. Dağ, Köyceğiz Gölü'nü, Dalyan kanalını ve Dalaman Ovası'nı besleyen akarsular ve yeraltı sularına ev sahipliği yapmaktadır. Dağın yamaçlarında kızılçam ormanları bulunur. Arada ise meşeler, fıstık çamı ve yaşlı çınar ağaçları bulunur. Yükseklerinde ise anıtsal sedir ve karaçam ağaçları vardır. Dağın orman varlığı 2021 Muğla yangınından olumsuz etkilenmiştir. Yangınlardan büyük zarar gören Sandras Dağındaki biyolojik çeşitlilik, günümüzde saldırgan madenciliğin tehdidi altındadır.

14. Ölemez Dağı

Ölemez Dağı, Köyceğiz'e bağlı Ekincik köyü sırtlarında yer alır. Akdeniz ve Köyceğiz Gölü'ne bakan Ölemez Dağı'nın yamaçları kızılçam ormanlarıyla kaplıdır. Dağın eteklerinde yaşlı ağaçları, arıcılık yapanların kovanları, başıboş eşekler ve Ölemez bal ormanı vardır. Dağın bir yüzü Akdeniz'e diğer Yüzü Köyceğiz Gölü'ne ve Köyceğiz'e bakar. Dağın Köyceğiz Gölü'ne bakan kıyılarında şifalı sularıyla Sultaniye Kaplıcaları yer almaktadır. Zirvesi ise Köyceğizi, Sandras Dağı'nı, Dalyan Kanalları'nı, sazlıkların oluşturduğu labirentleri, İztuzu Sahili'ni ve Ekincik Koyu'nu seyreder.

Köyceğiz Gölü kıyısından Sandras Dağı'nın Çiçekbaba Zirvesi

Sandras Dağı'nda köy evleri ve tarlalar

15. Sulak alanlar

Dünyada yaşam sulak alanlarda başlamıştır. Suyun ve sulak alanların korunması ileride tüm dünyanın karşılaşılabileceği bir su krizinin etkilerinin azaltılması için elzemdir. Bu bölge su açısından son derece zengindir. Yeraltı suları, mevsimsel yağışlar, subasar sığla ormanları, akarsular, Köyceğiz Gölü, bu gölü Ege Denizi'ne bağlayan Dalyan Kanalı ve Ege Denizi bölgenin önemli su kaynaklarıdır. Ulusal ve evrensel düzeyde öneme sahip bu su varlığını korumak hepimizin sorumluluğundadır.

16. Köyceğiz Gölü

Köyceğiz Gölü, adını verdiği Muğla'nın Köyceğiz ilçesinin kıyısında yer alır. Akdeniz Bölgesi'nin en batısında, Ege Bölgesi'nin sınırlarındadır. Sandras Dağı bu g le kuzeyden bakar. Güneybatısında ise ölemez Dağı vardır. Köyceğiz Gölü, tektonik bir çukurun suyla dolması ve Dalyan Kanalı'nın taşıdığı alüvyonların körfezin önünü tıkamasıyla oluşmuştur. Gölü Yuvarlakçay, Kargıcak ayı ve Namnam ayı'nın suları beslemektedir. Bu akarsular g l n çevresinde narenciye bahçeleri ve meyve bahçelerinin de yer aldığı verimli toprakların ve tarım alanlarının oluşmasına yol açmışlardır. G l n kuzey çizgisindeki subasar alanlar, sığla ormanlarını beslemektedir. G l ve evresi Güney Ege'deki nem oranı en yüksek ve yazın en sıcak alanlardan biridir. Antik uygarlıklara dayanan bir geçmişi olan Sultaniye Kaplıcaları'nın kükürtlü suları da gölü beslemektedir. Plankton bakımından çok zengin olan bu gölde çok sayıda balık türü yaşamaktadır. G lde ayrıca nesli tehlike altında bir su kaplumbağası türü olan nil kaplumbağaları yaşamaktadır. Köyceğiz Gölü çevresindeki sazlıklar pek çok kuşa ev sahipliği yapmaktadır. Burası kuş gözlemcileri için oldukça popüler bir alandır. G l n evresinde Köyceğiz kordonu da dahil olmak üzere, pek çok yürüyüş ve bisiklet rotası bulunmaktadır. Köyceğiz Gölü, güneyde Dalyan Kanalı ile Akdeniz'e bağlanmaktadır.

Denizle bağlantısı olduğu için ona “ayaklı göl” de denilmektedir. Göl sazlıklar, akarsuların getirdiği sular, yüksek nem, sülfürik kaynaklar, Akdeniz suyu ve kuvvetli rüzgar etkisi altında karakterini kazanmaktadır. Köyceğiz Gölü, günümüzde çöpler, plastik kirliliği, çok sayıdaki gezi teknelerinin yarattığı kirlilik nedeniyle tehlike altındadır.

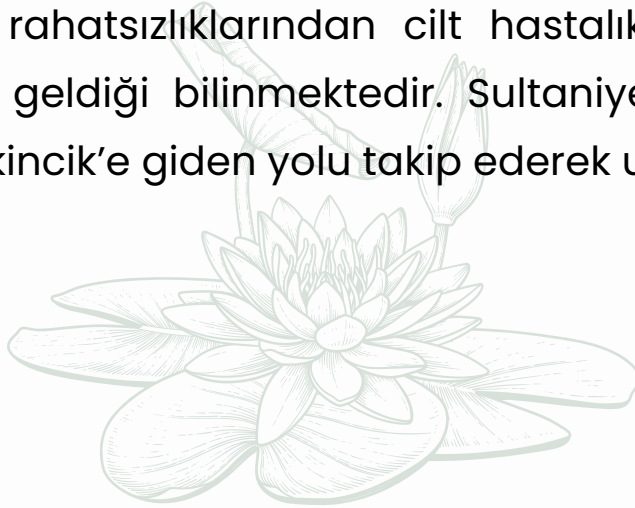
17. Ekincik

Ölemez Dağı'nın eteklerinde yer alan Ekincik Köyü, Dalyan'a ve İztuzu'na komşu koyu ve sahili ile ünlüdür. Caretta Carettalar ve yeşil deniz kaplumbağaları da bu sahili ziyaret ederler. Muazzam güzelliğiyle Ekincik sahilinde, metrelerce uzanan sığ bir kumsal olan İztuzu Sahili'nden farklı olarak deniz, taşlık bir zeminde hızla derinleşir. Bu nedenle çam ağaçlarının manzarasıyla çevrili Ekincik Koyu tekneler için bir çekim noktasıdır.

Buraya Köyceğiz'i takip ederek Hamitköy üzerinden geçen ve Köyceğiz Gölü'ne yamaçlardan bakan, inişli çıkışlı bir yoldan geçilerek varılır. Nefes kesici manzaralar sunan bu yol boyunca alçak irtifalarda narenciye ve nar bahçeleri, daha yükseklerde ise kızılçam ormanlarını görürsünüz. Yolun ilerleyen bölümünde, Sultaniye Kaplıcaları'na giden bir sapakla karşınıza çıkacaktır. Bu yoldan devam ederseniz, Çandır Köyü üzerinden Kaunos antik kentine ve karşıya feribotla geçebileceğiniz Dalyan'a ulaşabilirsiniz.

18. Sultaniye Kaplıcaları

Geçmiş bölgedeki antik Karia uygarlığına uzanan Sultaniye Kaplıcaları, Köyceğiz Gölü kıyısında, Ölemez Dağı'nın eteklerinde yer alır. Kaplıcada Türkiye'nin radyoaktivite açısından en zengin suları bulunmaktadır. Bu kaplıcanın suları kalsiyum sülfür, sodyum, kalsiyum klorür, radon, kalsiyum sülfat ve bromür açısından zengindir. Kaplıcanın sularının romatizmadan sindirim sistemi ve idrar yolu hastalıklarına, eklem ve kas rahatsızlıklarından cilt hastalıklarına pek çok rahatsızlığa iyi geldiği bilinmektedir. Sultaniye Kaplıcaları'na, Köyceğiz'den Ekincik'e giden yolu takip ederek ulaşabilirsiniz.

Sultaniye Kaplıcaları

Burada Antik Roma Uygarlığından günümüze ulaşan kalıntılara da rastlayabilirsiniz.

19. Toparlar Şelalesi

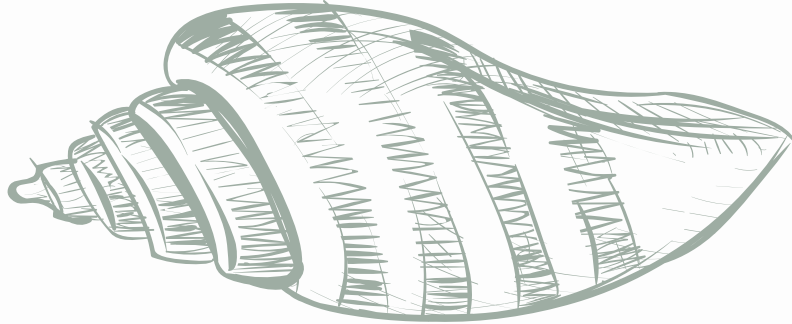
Toparlar Şelalesi, Sandras Dağı'nın batıdaki eteklerinde yer alır. Őelalenin çevresi bize hafif zorlukta bir yürüyüş rotası sunar. Çam ağaçları arasından ilerleyen engebeli ve taşlık bir yoldan, tatlısu balıklarının yüzdüğü dere boyunca keyifli bir yürüyüş sonucunda buraya ulaşabilirsiniz. Yaz günlerinde ise Őelaleyi izlerken kenarında dinlenebilir ya da serin ve derin sularında yüzebilirsiniz.

20. Su döngüsü

Dereler, nehirler, göller, pınarlar, denizler tüm canlıların yaşamına ait su kaynaklarıdır. Bu kaynaklar döngü halindedir. Güneş kaynaklı buharlaşma ve bitkilerin terlemesi yoluyla atmosfere karışırlar. Orada yoğunlaşırlar. Yağışlar yoluyla geri gelirler. Karaya inen yağışın bir kısmı yer altına sızar ve yeraltı sularını besler. Buna su döngüsü denir.

21. Deniz kumu

Deniz bir ekosistemdir. Suyu, kıyısı, denizaltı, canlıları ve etrafı ile bir bütündür. Dağlar ve kayalar, yağmurun rüzgarın ve dalgaların hareketiyle aşındıkça deniz kumu oluşur. Aşınan kayalar farklı renkte olduğu için kum da rengarenktir. Deniz kıyısı özellikle yaz aylarında güneşlendiğimiz, oturduğumuz, çocukların oyun oynadığı bir eğlenme ve dinlenme alanıdır. Ne var ki insan atıkları, sigara izmaritleri, cam, fiberglas, plastik, metal, motor yağı, petrol gibi maddeler denizi ve kumu kirletir. İnsan kaynaklı kirlilik, uzun vadede denizi ve deniz canlılarını öldürür. Denizin yaşamına devam etmesi için deniz kenarındaki ve denizdeki etkinliklerimize dikkat etmeliyiz. Denizin canlı olduğunu aklımızdan çıkarmamalıyız.

İztuzu Sahili, Dalyan'da yer alır. Denizin getirdiği kumlarının zaman içinde alüvyal alanlar üzerinde birikmesiyle oluşmuş yaklaşık beş kilometre uzunluğunda doğal bir Akdeniz kumsalıdır. Karayolu ile sahilin İztuzu plajı kısmına, Dalyan'dan kalkan teknelerle ise Dalyanağzı plajına ulaşabilirsiniz. Yaz günlerinde açık sarı renkli ince kumları güneşin altında parlamakta ve çok güzel bir görüntü oluşturmaktadır. Güneyindeki yükseltiler çam ağaçları ile kaplıdır. Burada belli mevsimlerde her ikisinin de nesli tehlike altında olan *Caretta Caretta* kaplumbağaları ile yeşil deniz kaplumbağalarının yavruladığı ve yumurtadan çıkan yavrular geceleri denize doğru yürüdükleri için sabah 08.00'den önce ve akşam 20:00'den sonra sahilde bulunmak yasaktır. Ayrıca, 1 Kasım ve 30 Nisan tarihleri arasında su ürünleri avcılığı yapmak yasaktır.

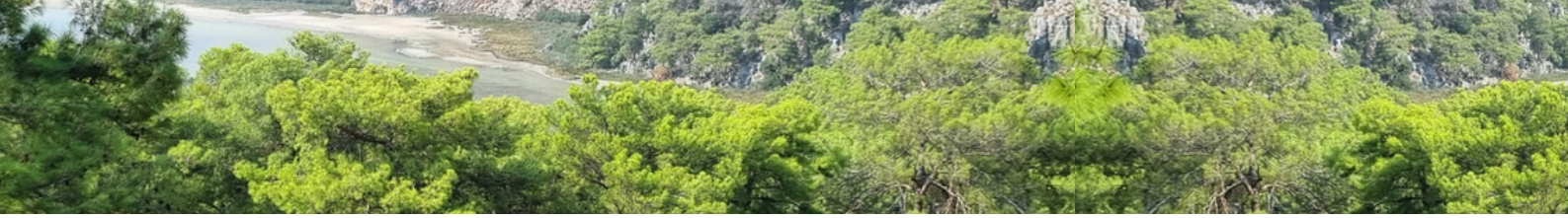
23. İztuzu Sahili'ne giderken

Koruma altındaki İztuzu Sahili'ni ziyaret ettiğinizde giriş çıkış saatlerine ilişkin kurallar göreceksiniz. Deniz kaplumbağalarının çoğalma alanlarının korunması amacıyla sabah 08.00'den önce, akşam da 20:00'dan sonra sahilde bulunmak yasaktır. Sahile giderken yanınızda mutlaka çöp torbası bulundurunuz. Sahilde en çok rastlanan çöp maalesef sigara izmaritleri ve pet şişelerdir. Sahile kesinlikle çöp atmayınız.

24. Tuz çanakları

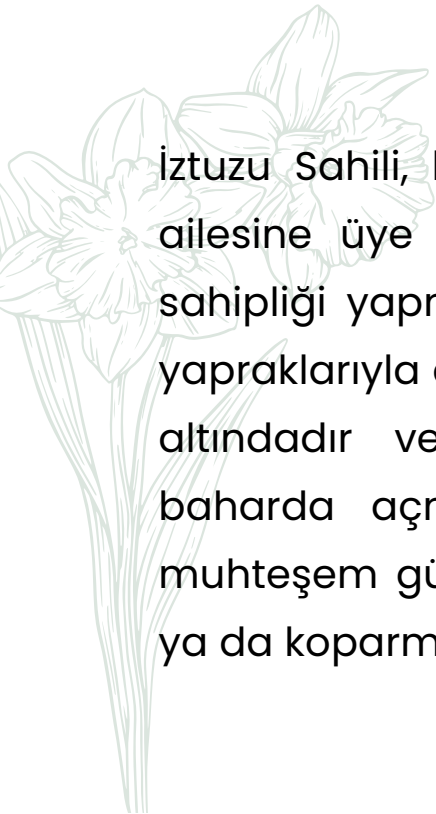
İztuzu'nun adı, hemen yanı başındaki küçük gölde gizlidir. Arkeolojik çalışmalarda bu küçük gölde antik Karia uygarlığından ve Kaunos'lulardan kalan bir tuz üretme sahası bulunmuştur. Geçmişteki tuz üretiminin sahile İztuzu isminin verilmesinin nedeni olduğu düşünölmektedir. Bu düzenek, dört adet içi oyulmuş taş anaktan oluşur. Bu çanaklarda yüzyıllarca deniz tuzu buharlaştırılarak tuz üretilmiştir. Yazın en sıcak günlerinde yüksek bir noktadan bakarsanız, göl kıyısındaki suyun buharlaştığını ve tuz anaklarının ortaya çıktığını görebilirsiniz.

Tuz anakları Ağustos ayında su buharlaştığı için İztuzu'na inen bu mevkiden gözökmektedir.

25. Kum zambağı

İztuzu Sahili, bugün artık çok nadir rastlanan ve nergisgiller ailesine üye soğanlı bir bitki olan kum zambağına da ev sahipliği yapmaktadır. Kumullarda açan bu iek beyaz sivri yapraklarıyla çok güzel ve narin bir görünüme sahiptir. Koruma altındadır ve koparılması yasaktır. Eğer şanslıysanız ve baharda açmış bir kum zambağına rastladıysanız onun muhteşem güzelliğini seyretmekle yetinin. Lütfen dokunmayın ya da koparmayın.

26. Dalyan Kanalı

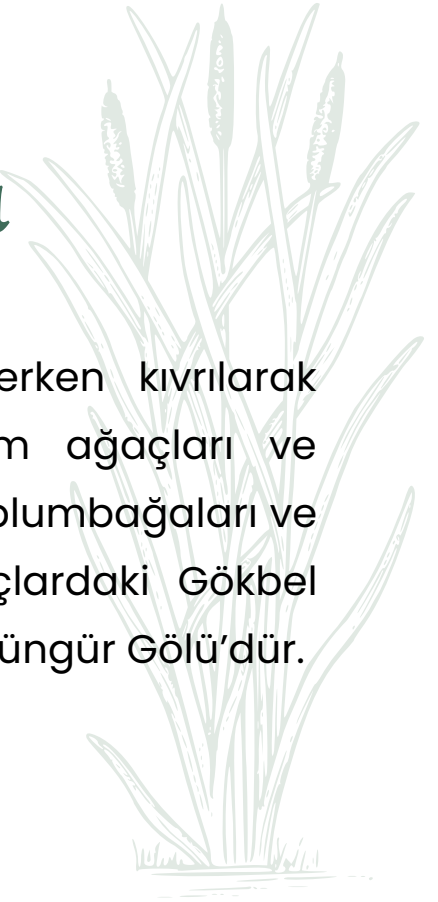
Dalyan Kanalı, Köyceğiz Gölü'nü Akdeniz'e bağlayan büklümlü akarsudur. İztuzu Sahili, Dalyan Kanalı'nın denizle buluştuğu yerdir. Antik dönemde bugün İztuzu Sahili'nin olduğu yerde deniz bulunmaktaydı. Fakat zaman içinde kumların birikmesi, bugünkü uzun kumsalı oluşturmuş, sazlık alanlar ortaya çıkmış ve Dalyan Kanalı'nın denizle doğrudan bağlantısı ortadan kalkmıştır. Dalyan Kanalı, denize doğru ağır ağır akarken labirent benzeri menderesler oluşturur. Arka planında verimli bir ovanın yer aldığı Dalyan Kanalı, denize yaklaşıncaya bir delta oluşturur. Kanalda yer yer sazlıklar ve bataklıklar bulunur. Burada tatlısu balıkları ve endemik yengeçler yaşar. Bazen burayı yolunu kaybetmiş deniz kaplumbağaları ziyaret eder. Dalyan Kanalı'nda göçmen kuşların ziyaret ettiği zengin bir yaban kuş alanı vardır. Dalyan Kanalı'nda tekne ile gezerken sazlıkların arasından kuşların müziğini duyabilirsiniz. Ne var ki günümüzde sayısı birkaç yüzü bulan bu tekneler kayda değer kirliliğe yol açmaktadır. Burada son yıllarda yapılan su altı temizliği çalışmaları kanala araba lastiğinden bidonlara ve halılara değin yüzlerce çöp bırakıldığını göstermiştir. Sazların rüzgarla dansları ve kuşların şarkıları yok olmasın istiyorsanız siz de Dalyan Kanalı'nın temiz tutulmasına katkıda bulununuz.

Çandır Köyü'nden (önde) Kaunos Antik Kenti, (arkada) Dalyan Kanalı ve (ileride) İztuzu Sahili

27. Sülüngür Gölü

Dalyan'dan karayoluyla Gökbel köyüne giderken kıvrılarak ilerleyen yolun sağ tarafında üç yanı çam ağaçları ve sazlıklarla çevrili bir göl göreceksiniz. Tatlısu kaplumbağaları ve balıkların yaşadığı İztuzu Sahili'ne ve yamaçlardaki Gökbel Köyü'ne bakan muhteşem manzaralı bu göl Sülüngür Gölü'dür.

28. Yuvarlakçay

Yuvarlakçay, Köyceğiz Gölü'nü besleyen en önemli akarsulardan biridir. Muhteşem güzelliği ile Sandras Dağı'nda doğar, yamaçlardaki Pınarköy ve eteklerdeki Beyobası gibi köylerin arasında gezinir, tarım alanlarına ve sığıla ve çam ormanlarına can verir, Kavakarası köyünden geçerek, Köyceğiz Gölü'ne dökülür. Üzerine 2010'larda Akköprü Barajı yapılmıştır. Beyobası ve Kavakarası hattında Köyceğiz ile Ortaca arasındaki doğal sınırın bir bölümünü ve de Köyceğiz - Dalyan Özel Çevre Koruma Bölgesi'nin doğu sınırlarını oluşturur.

29. Namnam ayı

Namnam ayı, Sandras Dağı'nın Ula'da yer alan batı yamaçlarından doğar ve Ula ile Köyceğiz, Ege ile Akdeniz Bölgesi, Köyceğiz-Dalyan zel evre Koruma Bölgesi ile Gökova zel evre Koruma Bölgesi arasında doğal sınırlar çizerek Hamitköy dolaylarında Köyceğiz Gölü'ne dökülür. 2010'ların başlarında sık sık taşkına yol açan bu akarsu, son yıllarda yazları tamamen susuz kalmaktadır. Yatağında yuvarlak koyu renkli iri taşlar görünmektedir.

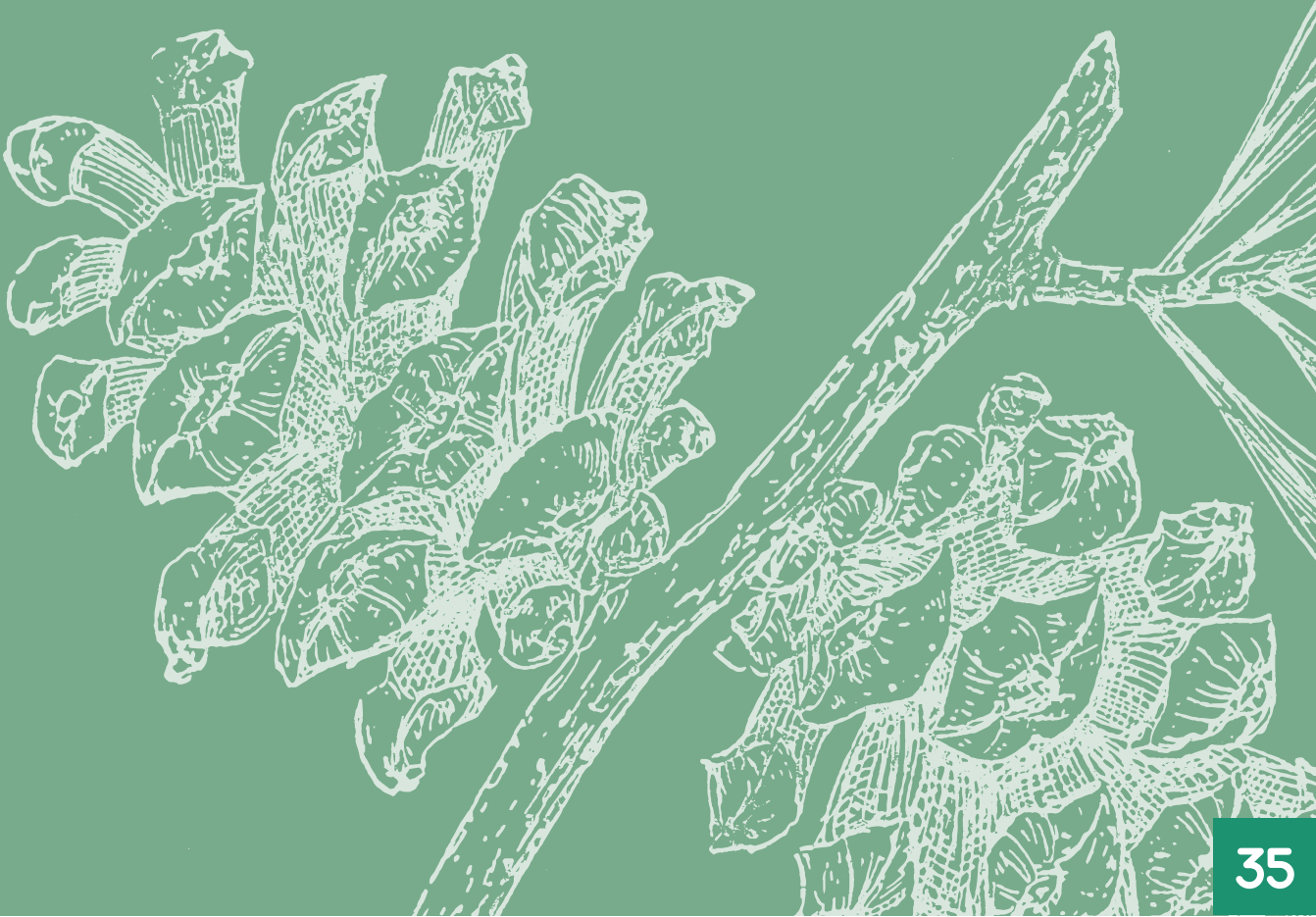
30. Yeraltı ve yerüstü suları sınırsız değildir!

Dünyanın yüzeyinde su olduğu gibi yüzeyin altında da su bulunur. Yerüstündeki sulama faaliyetleri için kontrolsüz açılan kuyular, tulumbalar, sulama kanalları, yeraltı su varlığına büyük

zarar vermektedir. Yeraltı sularını çıkarmak kanunlarla düzenlenmiş bir etkinliktir. Yeraltı su varlığına ulaşırken sorumlu davranınız. Yeraltındaki sular herkese aittir. Ormanlar ve toprak da bu sularla yaşamaktadır.

ORMANLAR, AĞAÇLAR, ÇALILAR VE OTLAR

31. Ormanlar

Orman bir ağaç grubundan çok daha fazlasıdır. Orman, içinde hayvanların, otların, çalılıarın, mantarların, akarsuların, göllerin bulunduğu bir yaşam ağıdır. Bu yaşam birliğı, onunla ilişki içindeki toplulukların kültürüyle de biçimlenir. Örneğın bu bölgede Kavakarası, Tepeüstü gibi sığla ormanına komşu köyler bulunduğu gibi, Ağla, Sazak, Otmanlar gibi birçoğıu çam ormanları içinde dağ köyleri de vardır. D-400 Karayolu'nun her iki yanında ise çam ve sığla ormanları ve meyve ağaçlarının yer aldığı Toparlar ve Beyobası beldeleri ve Yeşilköy, Döğüşbelen, alanı, Yangı ve Eski Köyceğiz gibi küçüklü büyüklü köyler yer almaktadır. Bu orman varlığının Sandras Dağı yamaçlarındaki Yeşilyurt'tan Otmanlar Köyü'ne uzanan bölümü 2021 orman yangınlarında zarar görmüştür. Bölgedeki eşsiz bir biyoçeşitlilik barındıran orman ekosistemleri kontrolsüz ağaç kesimi, madencilik, su kirliliğı, çöp ve aşırı yapılaşmanın tehdidi altındadır.

32. Ormanlardaki ahenk

Ormana dikkatli bakarsanız orada bir ahenk görürsünüz. Ormanın kendi sesleri, hareketliliği, renkleri, kokuları ve dokuları vardır. Böcekler, kuşlar, yabani hayvanlar, gezinen keçiler, domuzlar, geyikler ve sincaplar vardır.

Toprağın mevsimler boyunca değişen dokusu, göçmen kuşların hareketleri, akarsular -hatta kayaların duruşu- dinamik ve canlıdır. Ağaçların konumları, yaprakların dizilişi, kökler, dallar, gövdeler belirli bir matematiği takip eder. Bu uyumlu birlik, dünyayı güzelleştiren ve besleyen bir yaşam kaynağıdır.

33. Ormanlarımıza sahip çıkmalıyız!

Küresel ısınmanın etkilerini dengelemek, su varlığını devam ettirmek, toprağı yaşatmak, hayvanların yaşamını mümkün kılmak ve ormanla biçimlenmiş kültürleri yaşatmak için ormanlarımıza sahip çıkmalıyız. Ülkemizin yüzölçümünün yaklaşık yüzde otuzu ormanlarla kaplıdır. Bu ormanlar zengin biyoçeşitliliğe sahiptir. Türkiye'deki ormanların önemli bölümü doğal yaşlı ormanlardan oluşur. Doğal yaşlı ormanlar tüm dünyanın iyiliği için korunması gereken varlıklardır. Ormanlarımızı tanımalıyız. Korumalıyız. Takip etmeliyiz. Orman yangınlarını önlemeye yardımcı olabileceğimiz konularda bilgi edinmeliyiz.

T.C.
TARIM ve ORMAN BAKANLIĞI
ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
MUĞLA ORMAN BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ
KÖYCEĞİZ ORMAN İŞLETME MÜDÜRLÜĞÜ

ÖLEMEZ BAL ORMANI

köklerinde hayat var...

www.ogm.gov.tr

 /OGMgovtr

34. Narenciye bahçeleri

Köyceğiz'in içinde, Ekincik yolundaki köylerde, Dalyan ve çevresinde kısacası bölgedeki pek çok yerde narenciye bahçeleri bulunmaktadır. Bu bahçelerde koyu yeşil yaprakları, kısa boyları, baharda açan kokulu çiçekleri ve turuncu meyveleriyle portakal, limon, mandalina, greyfurt ve turunç ağaçları vardır. Turunçgiller, üyeleri birbirine aşılabilen ve insan müdahalesine kolay uyum sağlayan ağaçlardır. Dört mevsim yaprak dökmeyen bu ağaçlar bol su ve ayazdan korunmak isterler.

35. Kızılçam

Kızılçam yirmi üç milyon yıldır Anadolu'da yaşamaktadır. Ülkemizdeki ağaçların dörtte birini oluşturur ve en fazla yayılış gösteren ağaç türüdür. Yangınlara uyum sağlamış bir türdür. Tohumları kozalakların içerisinde bulunur. Bazı kozalaklar yangın sonrasında açılır ve tohum toprakla buluşur. Ayrıca kalın kabuğu sayesinde özellikle örtü yangınlarında yüksek sıcaklıkların besin ve su taşıyan iletim demetlerine geçişini engelleyerek ağaçların hayatta kalmasını sağlar. Kızılçam bu bölgenin kültürünün ayrılmaz bir parçasıdır. Bu ağaç, doğumdan ölüme değin bölge insanların yaşamında sembolik değere sahiptir. Bu yörede köy mezarlıklarının bile kızılçamların altında olduğunu görebilirsiniz.

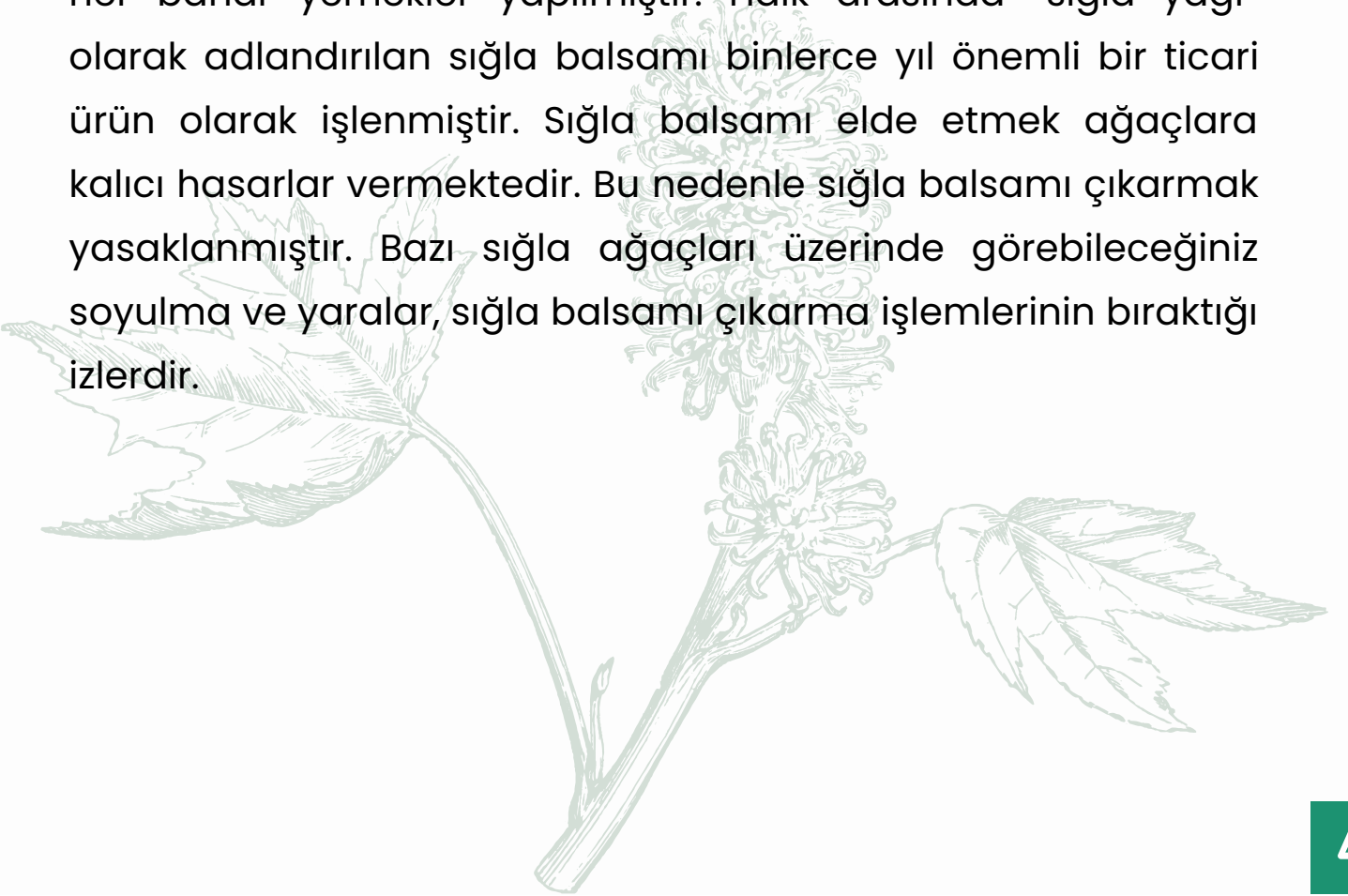
36. Karaçam

Karaçam ağaçlarını Sandras Dağı'nın yüksek kesimlerinde görebilirsiniz. Uzun boylu, yaprak dökmeyen, sert iğneli, kozalaklı ağaçlardır. Yüksekte, yere paralel bir biçimde yanlara uzanan dallarıyla görkemlidirler. Koyu renk gövdelerinde yaşlandıkça dikey derin çatlaklar oluşur. Dağın özellikle yüksek irtifalı yerlerinde ve Kuzey cephesinde anıtsal değerde yaşlı karaçamlar vardır. Kimileri tek başına, kimileri ise orman niteliği oluşturacak gruplar halindedir. Bazı ağaçların yaşı bine yaklaşmıştır. Sandras Dağı'nın yükseklerindeki yaşlı karaçam ormanları büyüleyici güzellikleriyle yüzyıllardır bölge insanlarının yaşamının bir parçası olmuştur. Burada Karaçam adında bir köy de bulunmaktadır. Maalesef 2021 Muğla orman yangınları karaçamların bir kısmını da olumsuz etkilemiştir.

37. Sığla/Günlük

“Sığla”, bölgenin yerlilerinin kullandığı ismiyle “günlük” ya da bilimsel adıyla “Anadolu sığlası” Fethiye’den Rodos Adası’na (Yunanistan) uzanan coğrafyada yaşayan, hoş kokulu bir ağaçtır. Geçmişini ilk insanlardan eskiye dayanır. Fakat günümüzde nesli kritik ölçüde tehlike altında bir türdür. Tarlalar, konut alanları ya da narenciye bahçeleri arasındaki alanlarda ancak parçalanmış ormanlar halinde yaşamını sürdürebilmektedir. Köyceğiz-Dalyan Özel Çevre Koruma Bölgesi, endemik sığla ormanlarının varlığını sürdürebildiği dünyadaki az sayıdaki bölgeden biridir. Bu bölge kültüründe, şifa geleneğinde, toplum yaşamında sığla ağacı yüzyıllardır kurucu bir rol oynamıştır. Sığla ağacından elde edilen tütsü ölümden doğuma birçok törende kullanılmış, yapraklarından her bahar yemekler yapılmıştır. Halk arasında “sığla yağı” olarak adlandırılan sığla balsamı binlerce yıl önemli bir ticari ürün olarak işlenmiştir. Sığla balsamı elde etmek ağaçlara kalıcı hasarlar vermektedir. Bu nedenle sığla balsamı çıkarmak yasaklanmıştır. Bazı sığla ağaçları üzerinde görebileceğiniz soyulma ve yaralar, sığla balsamı çıkarma işlemlerinin bıraktığı izlerdir.

Mayıs ayında çekilen ve ilk bakışta büyüleyici gözükten bu fotoğraf, gerçekte trajik bir durumu ortaya koymaktadır: Görüntü bugün ancak kesik kesik yollar, tarım ve konut alanları arasında dar bir bant olarak varlığını sürdürebilen sığla ormanları ve onların arkasında sığla ağaçları kesilerek açılmış, zaman zaman ekilen bir tarladır.

Sığla balsamı çıkarma işlemlerinin bıraktığı iz. Ağaç kendisini iyileştirmek için balsamı kendisi üretir.

38. Toros Sediri

Toros sedirinin batıdaki başlangıç noktası Köyceğiz'deki Sandras Dağı'dır. Dünya üzerindeki dört sedir türünden biridir. Ağaç doğuya doğru yayılım gösterir. Sandras Dağı'ndan başlayarak adını aldığı Toros Dağları'nda yaygın bir biçimde görülür. Düzgün, uzun ve dayanıklı bir gövdesi vardır. En görkemli kozalaklı ağaçlardan birisidir. Toros sediri yaşlandıkça boyu kırk metreye kadar ulaşabilir. Yaşlı bir ağacın gövdesi birkaç yetişkin insanın kucaklayabileceğinden daha geniş olur. Çok uzun süre yaşayabilir. Bu iri Akdenizli ağaç her dem yeşildir. Hoş bir koku yayar. Sedir ağaçları bölgedeki Yörükler için huzuru, barışı ve kardeşliği temsil eder.

39. Meşe

Meşe ağacı Türkiye'nin pek çok yerinde görülür. Trakya'da, İç Anadolu'da, Karadeniz'de, Ege'de ona rastlayabilirsiniz. Ülkemizde yirmiye yakın çeşidi vardır. Uzun boylu bir çalı veya kısa boylu bir ağaç görünümünde olan cinsleri olduğu gibi uzun boylu ağaçları da vardır. Bazı türler her dem yeşil bazıları ise yaprak döken cinstendir. Ayırt edici özelliği şapka takmış bir fıncığa benzeyen meşe palamuduna sahip olmasıdır. Ege'de kızılçam ormanlarıyla iç içe her dem yeşil, genellikle bir çalı boyunda olanlara rastlanır. Ağır ve kuvvetli bir odunu olan bu ağaç "sobalarında kuru da meşe yanıyor" dizelerine sahip bir Ege halk türküsüne de konu olmuştur. Türkü hasta olduğu için Kurtuluş Savaşı'na katılamayan ve yaz kış üşüyen bir efeyi anlatır. Türküdeki hikayeye göre savaş kazanılınca efe de sağlığına kavuşmuştur.

40. ınar

ınar geniş bir gövdesi ve uzun bir boyu olan görkemli ve uzun ömürlü bir ağaçtır. Ağla Yaylası'nda yaşları beş yüze dayanmış ulu ınarlar bulunmaktadır. Bunlar doğu ınarıdır. Otuz metre kadar uzun boylara ulaşabilen açık renk gövdeli bu ağacın el gibi beş parmaklı yaprakları vardır. İlbaharda yeşile bürünen yapraklar sonbaharda kızıl olur ve dökülürler. Yaprak döken bu ağacın yapraklarını dökmesi kışın habercisidir. ınarlar, su kenarlarını, sıcak havaları ve ışığı severler. Dayanıklı ağaçlardır. Bir kere toprağa tutunurlarsa uzun yıllar yaşarlar. Bu yüzden onları şehirlerde de görebilirsiniz.

41. Zeytin

Zeytin Akdeniz coğrafyasına özgü bir ağaçtır. Yaşlandıkça kendi gövdesine sarılır ve köklerinden yeni sürgünler verir. Bu güçlü ağaç, yaz sıcaklığını, ılık kışları ve kıraç toprağı sever. Doğada "delice" denilen yabani halde de bulunur. Bin yıllardır meyvesi insan eliyle hasat edilir. Yağı çıkarılır. Yiyecek olarak tüketilir. Yağından sabun yapılır.

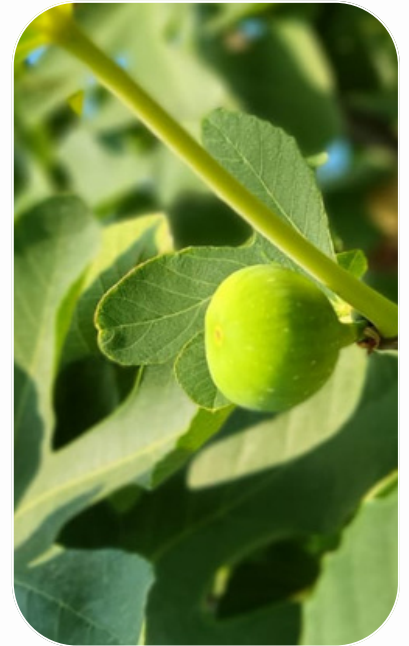
Kimi kuşlar tıpkı insanlar gibi zeytin meyvesini çok severler. Onu çekirdeğiyle yerler ve sonra çekirdeği doğaya bırakırlar. Bizim bahçeye gömeceğimiz zeytin çekirdeği filiz vermez, çok serttir. Ama kuşların sindirim sisteminde dönüşen çekirdek doğada filizlenebilir. Ayrıca insanlar yüzyıllardır yabani zeytinleri aşılamağa ve onları verimli hale getirmektedir.

Zeytin ağacı mitolojide, dinde, efsanelerde, masallarda kendine çok yer bulmuştur. Adına birçok yerde "ölmez ağaç" denmektedir. Barış, bereket ve uzun ömürle anılmaktadır. Ne var ki, küresel ısınma sonucunda ilkbahar ve sonbaharların süresinin kısalması zeytin ağaçlarını olumsuz etkilemektedir. Zeytinler muhakkak bahar görmek isterler.

42. Akdeniz üçlüsü: üzüm, nar, incir

Üzüm, nar ve incir meyveleriyle binlerce yıldır Akdeniz uygarlıklarını beslemiştir. Bu üçlü kuvvetli güneşi, yaz sıcaklığını ve ılıman iklimleri sever. Bölgede de bu verimkar üçlüye pek çok yerde rastlamak mümkündür. Burada önce incir olgunlaşır. İncir yaz meyvesidir. Erkenci çeşitleri haziranda meyve verir. Yol kenarlarında, bahçe içlerinde, pazarlarda tüm yaz onu bulabilirsiniz. Üzümler yaz sonuna doğru, ağustos ve eylül ayları arasında olgunlaşır. Pazarlarda çeşitli üzümler satılır. Nar ise en son olgunlaşandır. Ağustos sonunda kızarmaya başlayan narlar, eylül-ekim aylarında olgunlaşırlar. Burada nar ekşisi yapıp satılmaktadır.

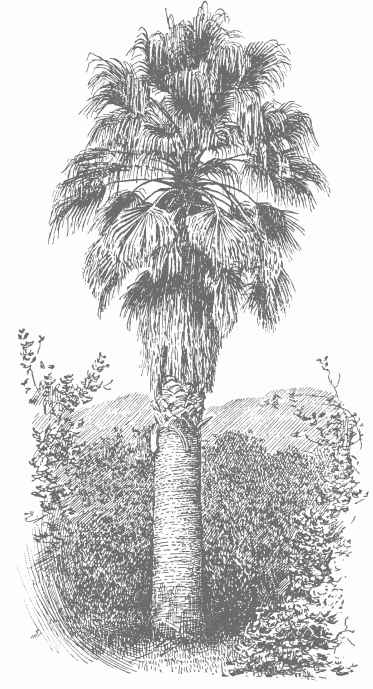
43. Bahçelerdeki meyve ağaçları ve aşısı

Armut, hünnap, nar, şeftali, erik, kayısı, elma, ayva, menengiç, cennet hurması, muz, portakal, mandalina, greyfurt, turunç mevsimlerine göre bahçelerde gözünüze çarpacak meyve ağaçlarıdır. Siz de bahçenize dikebilir ve var olanları koruyabilirsiniz. Bölgede özellikle erkekler meyve ağaçlarını aşılamaı yüzyıllardır iyi bilirler. Ağaç aşısı, üretmek istediğiniz ağaçtan bir dalı, başka bir ağacın gövdesinde yeşertmek suretiyle yapılır. Örneğin meyve vermeyen yabani bir armut ağacına, meyve veren bir armut ağacının dalını aşıyorsanız aşıladığınız dal meyve vermeye başlar. Bölgede aşılama yalnızca insanlar faydalansın diye değil, "dağda taşta kurt kuş meyve yesin" diye de yapılmaktadır.

44. Palmiye

Palmiyenin anavatanı Akdeniz değildir. Ancak Akdeniz iklimi bu ağacın yetişmesi için uygun koşulları sağlar. Bu yüzden Ege ve Akdeniz'de kent peyzajlarında bir süs ağacı olarak yetiştirilmiş palmiyelere rastlanır. Gövdesinde dalları olmayan bu uzun boylu ağacın tepesinde yelpaze gibi yaprakları bulunur. Köyceğiz'den çıkıp Hamitköy'e doğru ilerlerken sağ tarafınızda Türkiye'nin ilk ve tek palmiye müzesini görebilirsiniz.

1993 yılında, aynı zamanda palmiye üretim merkezi olarak bataklığın kurutulması sonucu kazanılan bir yere kurulmuştur. Bir botanik bahçesi özelliği gösteren bu müzede yüz kırk palmiye türü ve bine yakın bitki çeşidi yetiştirilmektedir. Burayı siz de ziyaret edebilirsiniz.

45. Okaliptus

Okaliptus tıpkı palmiye gibi bölgenin yerlisi bir ağaç değildir. Uzun boylu açık gri renkli gövdesi olan okaliptüsün yapraklarından yağ elde edilmektedir. Bu ağaç gövdesinde su depolar. Bu yüzden bölgede bataklıkların kurutulması amacıyla insan eliyle yetiştirilmiştir. Ancak, Okaliptüs, üzerinde bilimsel tartışmaların yoğunlaştığı bir ağaçtır. Bataklık kurutma ve suyu tüketme özelliklerinden dolayı, ileride su krizine neden olacağını düşünen bilim insanları vardır. Ayrıca okaliptusların buldukları florada hakim tür konumuna geçmeleri ve diğer bitkilerin yaşamını engellemeleri gibi olumsuz özelliklere sahip oldukları tartışması mevcuttur.

Açık gri renkli gövdesi olan bir okaliptus

46. Ağaçlardaki haşereler

Tıpkı insanlar gibi ağaçlar da hastalanabilirler veya kimi böcekler ağaçlara zarar verebilir. Bu bölgede özellikle çamları tehdit eden Akdeniz çam kabuk böceği ve çam kese böceğine rastlanmaktadır. Bu haşerelerle mücadele etmek amacıyla, Orman Genel Müdürlüğü tarafından çam kabuk böceği için alt alta sıralanmış huniler biçiminde feromon tuzağı kurar. Çam kese böcekleri ise kafeslere toplanır. Çam kese böceklerine karşı konulan kafesler ve feromon tuzakları ormanlarda yol kenarlarında dikkatinizi çekecektir.

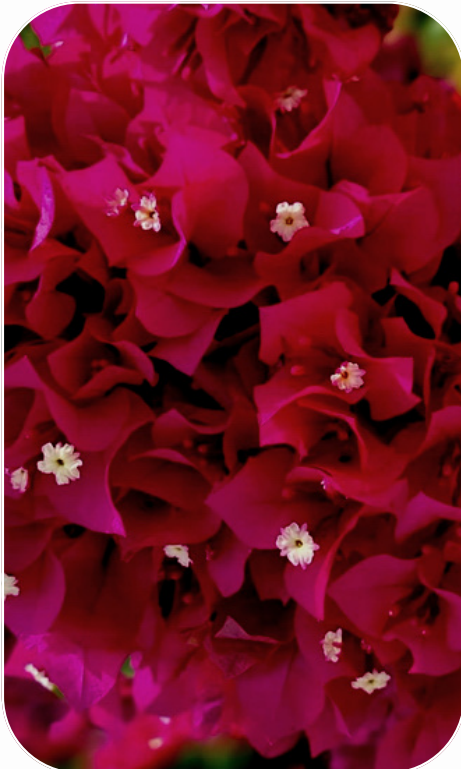
47. Doğanın kokuları

Nisan ve Mayıs aylarında havaya harika bir koku yayıldığını fark edeceksiniz. Çünkü bu aylarda bölgedeki turuncu, portakal, mandalina ve limon ağaçları çiçek açıyor. Yaz ayları boyunca özellikle geceleri yasemin kokar. Güneye bakan cephelere ekildiğinde sıcaklığı sevdiği için daha iyi gelişen yaseminler, narin beyaz çiçeklerinden tüm yaz boyunca etrafa muhteşem bir koku yayarlar. Bu bölgeden başka hiçbir yerde duyamayacağınız bir koku ise sığla ormanından yayılır. Sığla ormanında ağaçlar, yapraklar, genç sürgünler, yaşlı gövdeler kısacası her şey çok güzel kokar.

Özellikle Ağustos ayında sığla ormanının yanından geçerseniz çok güzel ve yoğun bir koku duyarsınız. Bu sığla ağaçlarının reçinesinin kokusudur. Ağaç güzel kokusu nedeniyle bölgede yüzyıllardır tütsü olarak kullanılmaktadır. Fakat bu özelliği tarih boyunca sığla ağaçlarının neslinin kırılmasına neden olmuştur.

48. Begonvil

Özellikle Dalyan'da evlerin bahçe duvarlarına ve kapılarına sarılmış, sokaklara taşmış parlak pembe çiçekleriyle göz kamaştırıcı güzellikte bir süs bitkisidir. Göz alıcı pembe çiçeklerin içinde küçük beyaz mineler vardır. Anavatanı Güney Amerika olan bu ağaçsı bitki, don görülmeyen Akdeniz yerleşimlerinde insan eliyle yetiştirilmiştir. Dalyan Kanalı'nda seyir halinde olan biteviye begonvillerle sarılmış tekneler görebilirsiniz.

Begonvili, 1700'lerde egzotik bitki türleri toplamak için dünyayı dolaşan bir gemiye erkek kılığında binen ve böylece ilk kez gemiyle dünyayı dolaşan kadın olan Jeanne Barret kaydetmiştir.

49. Zakkum

Zakkum bir çalı veya küçük ağaç görünümündedir. Her dem yeşildir. Sivri koyu yeşil yapraklı ve pembe çiçekli bir bitkidir. Bazen beyaz çiçekli olanlarına da rastlamak mümkündür. Dal uçlarından budandıkça daha çok çiçek verir. Bir peyzaj bitkisi olarak kullanımı yaygındır. Yol kenarlarında, orta refüjlerde özellikle Köyceğiz ve Dalyan'da evlerin bahçelerinde zakkumlar vardır. Dalyan'dan İztuzu Sahili'ne inerken iki yanı zakkumlarla kaplı harika bir yoldan geçilir. Bu çiçeği beş yapraklı, zarif bitkinin zehirli olduğu bilinmektedir.

50. Kaktüs

Kaktüs onlarca çeşidi olan bir bitkidir. Kaktüsler, kurak toprağı ve sıcak iklimi severler. Çok fazla yağışa ihtiyaç duymazlar. Gövdelerinde su depolarlar. Bu bölgede yol kenarlarında kocaman kaktüslere rastlarsınız. Burada kaktüsler, kentlilerin evlerde veya ofislerde masalarına koydukları saksı içindeki küçük kaktüslerden farklıdır. Süs bitkisi değildirler. Büyük oval yaprakları vardır. Yaprakları üzerinde dikenleri bulunur. Bu kaktüslerin yaz mevsiminde olgunlaşan ve yenilebilen meyveleri vardır. Yumurta büyüklüğündeki bu meyveler olgunlaşınca turuncu renge ulaşırlar. Halk arasında dikenli incir olarak anılan bu meyveler çok çekirdeklidir. Meyveleri ancak bir eldiven yardımıyla toplayabilirsiniz aksi takdirde dikenler elinize batar.

51. Hayıt

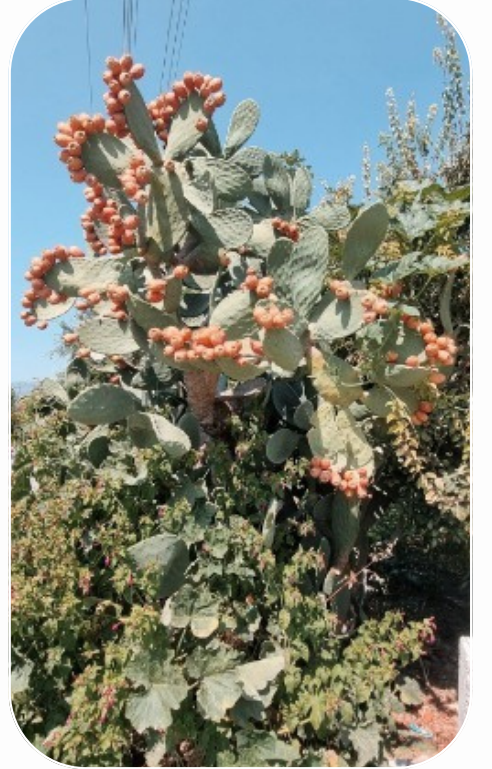
Hayıt bölgede yetişen çalılar arasında ayrı bir öneme sahiptir. Birçok köye ve yerleşime adını vermiştir. Hayıt doğada kendiliğinden yetişir. Haziran aylarında çiçeklenmeye başlar. Çiçekleri bir salkımın etrafında karşılıklı dizilmiş eflatun tanecikler halindedir. Gövdesi ve yaprakları ise her dem yeşildir. Köyceğiz'de, Dalyan'da, Ortaca'da, Hayıtlıöz köyünde ve yol kenarlarında birçok hayıt çalısı görürsünüz. Bölgedeki yaşlı kadınlar hayıtın pekçok şifaları olduğunu düşünürler.

Hayıt

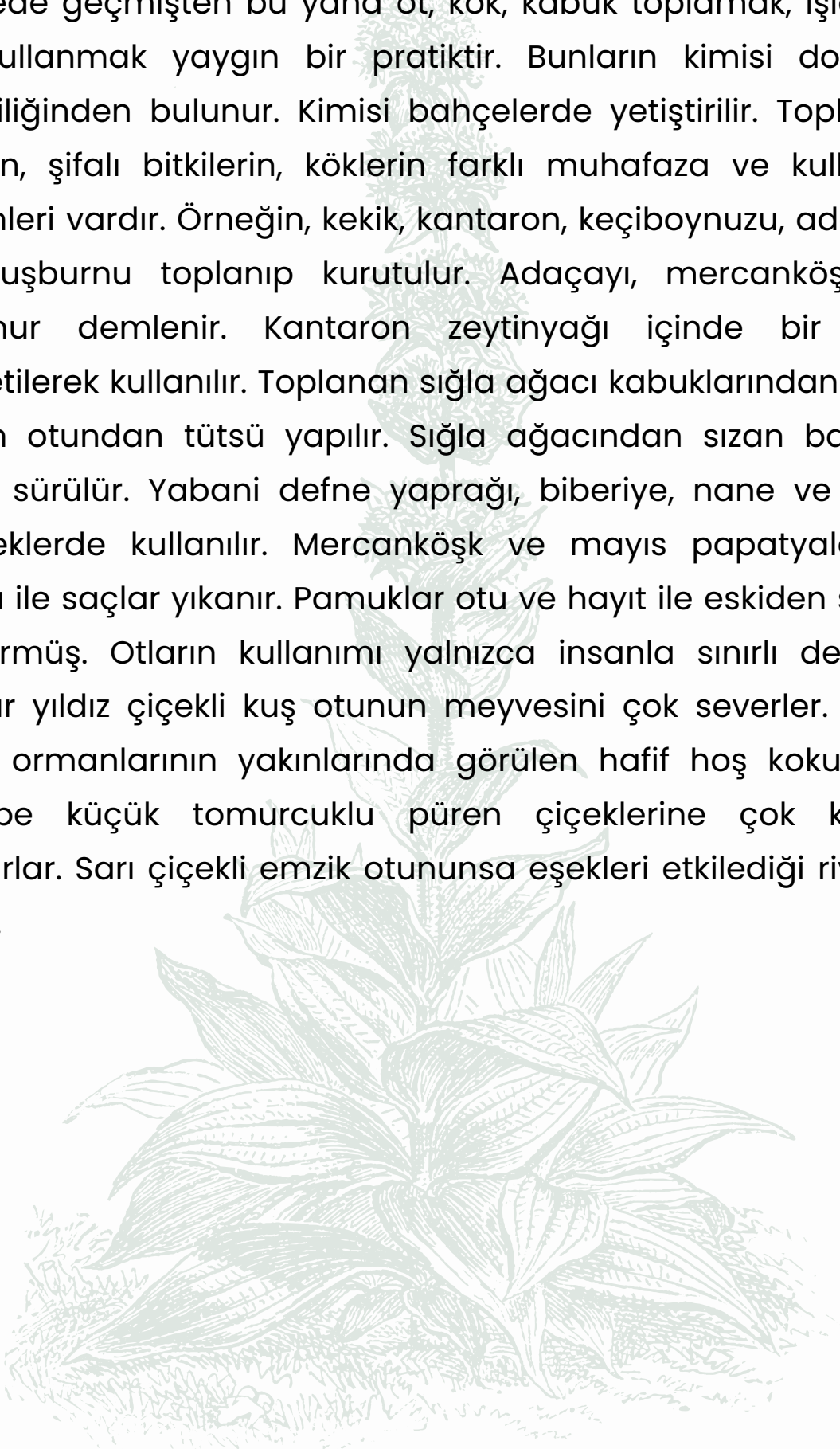
Zakkum

Kaktüs

52. Şifalı kökler, otlar, kabuklar

Bölgede geçmişten bu yana ot, kök, kabuk toplamak, işlemek ve kullanmak yaygın bir pratiktir. Bunların kimisi doğada kendiliğinden bulunur. Kimisi bahçelerde yetiştirilir. Toplanan otların, şifalı bitkilerin, köklerin farklı muhafaza ve kullanım biçimleri vardır. Örneğin, kekik, kantaron, keçiboynuzu, adaçayı ve kuşburnu toplanıp kurutulur. Adaçayı, mercanköşk ve ıhlamur demlenir. Kantaron zeytinyağı içinde bir süre bekletilerek kullanılır. Toplanan sığla ağacı kabuklarından veya limon otundan tütsü yapılır. Sığla ağacından sızan balsam cilde sürülür. Yabani defne yaprağı, biberiye, nane ve kekik yemeklerde kullanılır. Mercanköşk ve mayıs papatyalarının suları ile saçlar yıkanır. Pamuklar otu ve hayıt ile eskiden sepet örülürmüş. Otların kullanımı yalnızca insanla sınırlı değildir. Kuşlar yıldız çiçekli kuş otunun meyvesini çok severler. Arılar çam ormanlarının yakınlarında görülen hafif hoş kokulu ve pembe küçük tomurcuklu püren çiçeklerine çok konup kalkarlar. Sarı çiçekli emzik otununsa eşekleri etkilediği rivayet edilir.

53. Toplayıcılık

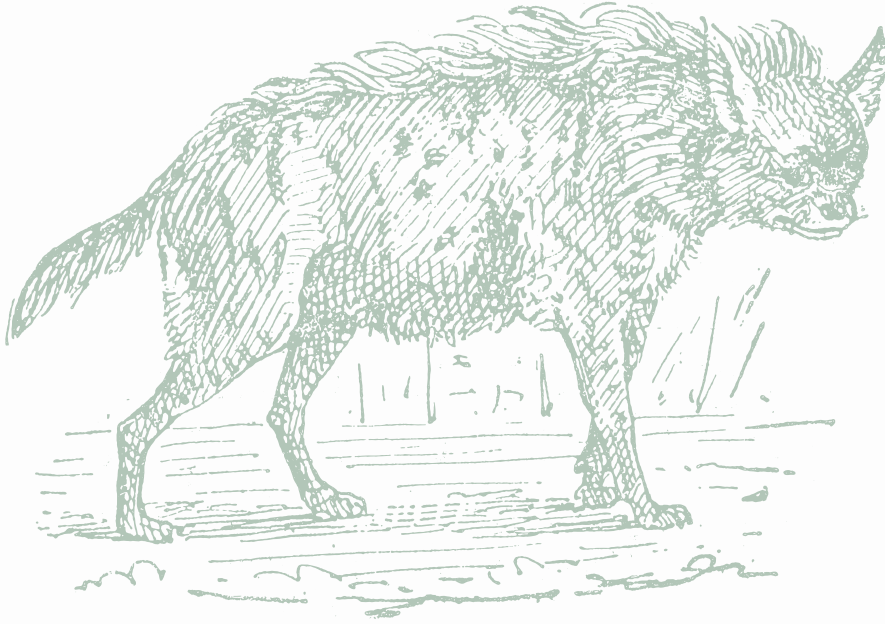
Bölgede özellikle kadınlar, nadiren de olsa erkekler toplayıcılık yapmaktadır. Sandras Dağı'ndan adaçayı ve kekik, sığla ormanları etrafından sılcan, kantaron ve karabaş otu toplanır. Yol kenarlarından, bahçe içlerinden mevsim meyveleri toplanır. Derelerin ve akarsuların getirdiği odun, dal parçalarını yakacak elde etmek için toplayanlar vardır. Ormanlardaki kırık dallar ve kurumuş ağaçlar toplanır. Bunlar ormanın bakımını sağlar. Hayvanlarına saman olması amacıyla ot toplayanlar vardır. Bu bölgedeki ormanlarda hafif turuncu renkli ve geniş gövdeli çintar mantarı çok bol bulunmaktadır. Mantar toplayanlar da mevcuttur. Özellikle orman yangınlarının ardından biten kuzugöbeği mantarı 2021'deki büyük yangınlardan sonra çok görülmüştür. Köylüler bol bol toplamıştır. Ancak unutmayın ki mantarın zehirli türleri vardır. Bu yüzden bilgi ve deneyim sahibi olmadan kesinlikle mantar toplamayınız.

Bölgede genellikle kadınlar toplayıcılık yaparlar. Topladıkları çeşitli otları ve meyveleri de yerel pazarlarda satarak gelir elde ederler.

54. Endemik türler

Endemik tür, doğal olarak bir bölgeye özgü olan bitki veya hayvan türleridir. Bu türler ancak buldukları bölgenin ekolojik koşulları içinde var olabilirler. Dünyanın başka yerlerinde yaşayamazlar. Bu bölge endemik türler açısından dünyada önem arz eden bir yerdir ve Akdeniz Çanağı'nın nadide bir parçasıdır. İztuzu'ndaki kum zambağından, Sandras Dağı'na kayıtlı sümbüllere değin birçok endemik türü içerir. Ayrıca bölgenin sulak düzlüklerinde bulunan Sığla ormanları da dünyanın başka yerinde görülmezler. Çizgili sırtlan, karagözlü mavi kelebek gibi hayvanlar da ancak bu bölgede görülebilirler.

HAYVANLAR

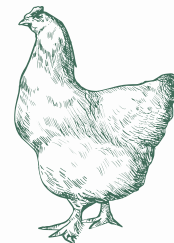
55. İnsanlar ve hayvanlar

İnsanlar ve hayvanların ilişkisi çok yönlüdür. İnsanlar bir yandan hayvanlar dünyasının bir parçasıdır. Diğer yandan insanlar hayvanları avlamış, evcilleştirmiş, işe koşmuş, beslemiştir. Onlardan faydalanmış, üzerlerinde deney yapmış bazen de sevmiş, benimsemiş, onlarla yakınlıklar kurmuştur. Kırdan insan hayvan ilişkisi kentlere göre farklılık göstermektedir. Kırdan kente nazaran gündelik hayatınızda daha fazla hayvanla karşılaşabilirsiniz. İnekleri ya da tavukları olan bir komşu, ağaçtan ağaca atlayan bir sincap, önünüzden hızla geçen bir kertenkele gündelik yaşamın ayrılmaz parçalarıdır. Sabahları horozlar öter. Köpekler kapı önünden geçenlere havlar. Kırdan insanların evi hayvanların evine çok daha yakındır. Bu bölgede de insanlar ve hayvanlar arasında geçmiş yüzyıllara dayanan denge, karşılıklılık ve vefa ilişkileri vardır. Bu bakımdan eğer bölgeye sonradan yerleştirdiyse siz de tüm hayvanların yaşam hakkına saygı duymayı ilke ediniz.

Keçiler ağaçlarınıza tırmanabilir, bahçelerinize girebilir. Gezmelerinden mutlu olmalısınız. Keçilerin çok az bilinen özelliği ise orman yangınlarını önleyebilmeleridir.

Horozlar sabahları öter. Bölgeye yeni geldiyseniz bu sestən rahatsız olmak yerine tadını çıkarmayı deneyin!

56. Yol boyu hayvanlar

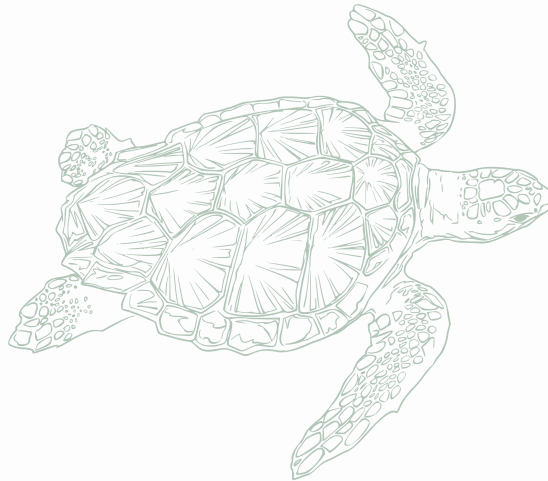
Bölgede araç kullanırken trafik kurallarına çok dikkat ediniz. Burada büyük kentlerden farklı olarak etrafta daha fazla hayvan var. Köylerdeki kümes hayvanlarından çobanın gezdirdiği keçilere değin birçok hayvan yolları kullanıyor veya yol yakınlarında bulunuyor. Sizin geçtiğiniz yollarda keçiler, koyunlar, tavşanlar, eşekler, inekler, sincaplar, kertenkeleler, kaplumbağalar, tavuklar ve domuzlar da yürüyor, koşuyor veya dinleniyorlar.

Sultaniye - Çandır yolunda yaşlı bir kara kaplumbağası. Yolu karşıdan karşıya geçmeye çalışan bir kaplumbağa görürseniz, dikkatle yolun kenarına taşıyınız.

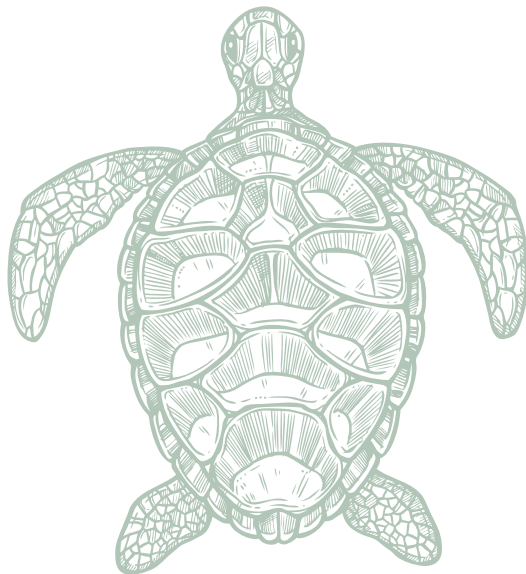
57. Bu bölge hayvanların göç ve konaklama yollarının üzerindedir.

Köyceğiz - Dalyan Özel Çevre Koruma Bölgesini Caretta Caretta'lar, yeşil deniz kaplumbağaları, leylekler, flamingolar ziyaret etmektedir. Deniz kaplumbağaları, bölgedeki kumsallara belirli dönemlerde gelerek yumurtalarını bırakmaktadır. Bölgede yüz seksenden fazla kuş türü bulunmaktadır. Leylekler ve flamingolar gibi göçmen kuşların yanı sıra yalıçapkınları, balıkçılar, sakarmekeler, bülbüller, arıkuşları, kartallar, martılar bölgede konaklamakta ve kuluçkalamaktadır. Bölgede yer alan Dalyan deltası, sığla ormanları ve sulak alanlar kuş gözlemcilerinin uğrak noktalarından biridir.

58. İki deniz kaplumbağası: Caretta Caretta ve Chelonia Mydas

Caretta Caretta'lar (iribaş deniz kaplumbağası) ve Chelonia Mydas (yeşil deniz kaplumbağası) İztuzu Sahili ve Ekincik Sahili'nde görülen en yaygın iki deniz kaplumbağası türüdür. Bu deniz kaplumbağaları kırk milyon yıldan uzun bir süredir dünyada Akdeniz ve çevresindeki sahillerde yaşamlarını sürdürmektedirler. Günümüzde her iki deniz kaplumbağası türünün de nesli tehlike altındadır. Bu nedenle koruma altındadırlar. Caretta Carettalar etçil, Chelonia Mydas'lar ise otçuldur. Yumurta bırakmak, güneşlenmek, solunum yapmak dışında su altında yaşarlar. Yumurtalarını doğdukları kumsala bırakırlar. Caretta Caretta'lar, en önemli yumurtlama alanlarından biri olan İztuzu Sahili'nin simgesi olmuşlardır.

59. Bölgedeki deniz kaplumbağalarını korumak için neler yapabiliriz?

Caretta Caretta'lar (iribaş deniz kaplumbağası) ve Chelonia Mydas (yeşil deniz kaplumbağası) kaplumbağalarının neslinin devam etmesi için insanların yapabileceği pek çok şey vardır.

Deniz kaplumbağaları en çok deniz analarıyla beslenmektedirler. Onlara en çok zarar veren şeyler denize bırakılan, deniz anası zannederek yedikleri ve ölümlerine yol açan plastik poşetler ve nesnelerdir. Kesinlikle denize poşet atmayınız.

Deniz taşıtlarının pervaneleri deniz kaplumbağalarına zarar verebilmektedir. Bir millik sahil şeridi içinde deniz taşıtıyla saatte sekiz mil üzeri hız yapmayınız.

Deniz kaplumbağalarını et ya da başka bir yiyecek ile beslemeyiniz. Kaplumbağalara elinizle yiyecek vermeyiniz. Deniz kaplumbağalarının insanlar tarafından beslenmesi onların beslenme alışkanlıklarını zedelemekte ve insanlara karşı olumsuz davranışlarda bulunmalarına yol açabilmektedir.

Denizden sahile doğru uzanan 65 metrelik alanda kumsalı kazmayınız. Kumsalı kazmak sahildeki deniz kaplumbağası yumurtalarına zarar verebilir.

Yavru deniz kaplumbağası ya da kaplumbağa yumurtası görürseniz dokunmayınız.

Deniz kaplumbağalarının cinsiyetleri onlar henüz yumurtadayken sıcaklığa göre belirlenmektedir. Bu nedenle sahilde zorunlu olmadıkça şemsiye açmayınız.

İztuzu Sahili'nde evcil hayvanınızı serbest bırakmayınız.

Gece İztuzu Sahili'nde ışıkla dolaşmayınız veya ateş yakmayınız.

Denize ve sahile kesinlikle çöp atmayınız.

Sağlıksız ya da normalden farklı olduğunu düşündüğünüz deniz kaplumbağası görürseniz DEKAMER Acil Durum Hattı'na +90 538 403 25 01 ya da +90 252 289 00 77 numaralı telefonlardan haber veriniz.

60. DEKAMER Kaplumbağa Hastanesi

İztuzu Sahili'nin ucunda, Kaptan June'un Kulübesi'nin az ilerisinde, İztuzu Gölü'ne bakan kıyıda, Türkiye'nin tek deniz kaplumbağası hastanesi olan DEKAMER (Deniz Kaplumbağaları Araştırma, Kurtarma ve Rehabilitasyon Merkezi) Kaplumbağa Hastanesi bulunmaktadır. Burası, yaralı ya da hasta olan deniz kaplumbağalarının tedavi edilip bakıldığı, iyileştiklerinde de tekrar denize bırakıldığı bir hastanedir. Aynı zamanda da deniz kaplumbağaları üzerine araştırmaların yapıldığı bir merkezdir. Burada tedavileri devam eden deniz kaplumbağalarını ziyaret edebilir, onlar hakkında bilgi alabilirsiniz.

Önemli not: Hasta, yaralanmış, balıkçı ağlarına takılmış ya da normalden farklı davrandığını düşündüğünüz bir deniz kaplumbağası görürseniz DEKAMER Acil Durum Hattı'nı

+90 538 403 25 01

+90 252 289 00 77

numaralı telefonlardan arayınız.

DEKAMER (Deniz Kaplumbağaları Araştırma, Kurtarma ve Rehabilitasyon Merkezi) Kaplumbağa Hastanesi

61. Bahçelerin davetsiz misafirleri

Bahçenize mahsul ektiğinizde davetsiz misafiriniz olacak kimi hayvanlar vardır. Örneğin kara kaplumbağaları, kirpiler ve Çandır civarında başıboş eşekler bahçenizdeki mahsulü yemekten hoşlanacaktır. Tırtıllar, sümüklü böcekler ve salyangozlar bitkilerinizin yapraklarını delik deşik edebilir. Kuşlar asmalarınızdaki üzümleri yiyebilir. Köstebekler ve fareler toprakta tüneller açıp bitki köklerini zedeleyebilir.

Bahçenizi ve mahsulünüzü bu canlıların zararlarından korumak isterseniz kimyasal yöntemlere başvurmayın. Onları öldürmeye yönelmeyin. Bahçe bitkilerine zarar veren canlılarla başa çıkmak için uygulanacak biyolojik mücadele yöntemleri bulunmaktadır. Örneğin zarar veren türe karşı başka bir türün yaşamı desteklenir veya güneş enerjisi ile çalışan ve ses dalgası yoluyla davetsiz misafirleri kovar kimi teknolojiler mevcuttur. Lütfen siz de bu yöntemleri araştırın ve uygulayın.

62. Keçi

Keçi, bölgedeki evcil ve ormanlarda delice (yabani) olarak bulunan önde gelen hayvanlardan biridir. Keçi yetiştiriciliği geleneksel olarak Ege ve Akdeniz’de yüzyıllardır sürdürülmüştür. Ne var ki günümüzde yok olmaya yüz tutmuştur. Özellikle kıl keçileri uzun yürüyüşlere ve hastalıklara dayanıklıdır. Ayrıca sıcak ve soğuk havalara toleranslıdır. Bölgede artık kıl keçisinin yetiştirilmemesi onunla biçimlenmiş bir kültürün yok oluşu anlamına gelmektedir. Keçi kılından eğrilen ipler, dokunan kilimler, Türkmen ve Yörük çadırları, çobanlık deneyimi, yayla, ot ve mera bilgisi keçi bakan kimselerin azalmasıyla birlikte tarihe karışmaktadır. Ayrıca keçiler ormanın bakımı açısından da faydalıdır. Hem filizleri yiyerek örtü bakımı yaparlar. Hem de gezdikleri kimi zaman insanların erişmesi zor yerlerdeki dal parçalarını, yaprakları patileri ile kırıp yerdeki kuru örtünün toprağa dönüşmesini hızlandırır. Böylece keçiler yangın riskinin azaltılmasına imkân sağlarlar.

63. Yengeç

İztuzu Sahili'nde yürürseniz ayaklarınızın önlerinden yan yan yürüyen yengeçler geçecekler. Bunlar kum yengecidir. Neredeyse kumla aynı renktedirler. Hızlıca ilerleyip kıyı şeridinde yer alan, kum içine doğru açılan ve küçük bir giriş deliği olan yuvalarına girerler. Karşınıza çıkabilecek diğer tür ise mavi yengeçtir. Bu yengeç ismini ayaklarında görülen koyu mavi renkten alır. Akarsuların denize döküldüğü yerlerde ince taneli kum ve çamur karışımında yaşarlar. Köyceğiz Gölü'nü Ege Denizi'ne bağlayan dalyan kanalları bu özelliklere uyar. Mavi yengeçlerin anavatanları Ege Denizi değildir. Fakat ilk önce kuzey Ege'de yetiştirilen yengeçler daha sonra da güneye doğru yayılmışlardır. Köyceğiz ve Dalyan'da turist çeken bir yiyecek olarak restoran menülerinde bulunmakta ve çok reklamı yapılmaktadır. Mavi yengeç insanlar tarafından yiyecek olarak tüketildiğinden maalesef aşırı avcılığa maruz kalmaktadır.

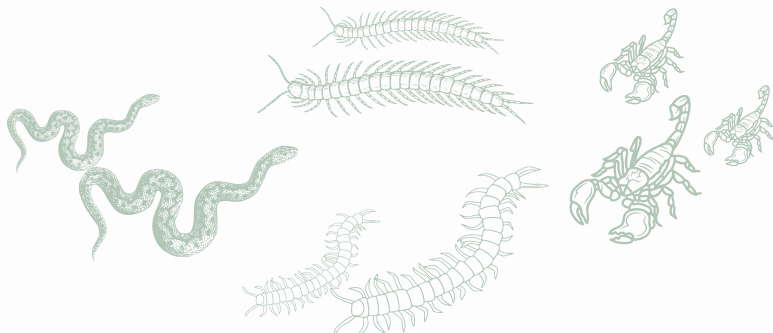

64. Yılanlar, kırkayaklar, çıyanlar ve akrepler

Kimi hayvanlar karşısında insanlar korku, tikslenme veya dehşet duygularına kapılabilirler. Bu duyguları hissetmemizin kökenleri insanlık tarihinin geçmişine uzanır. Bugün de yılan, kırkayak, akrep, çıyan gibi hayvanların bize zarar vermesinden korkarız. Bu hayvanların bazıları zehirli, bazıları zehirsizdir. Bu bölgede iklim ve doğa koşulları bizi korkutabilecek bu hayvanların yaşamasına oldukça müsaittir. Bölgenin yerlileri bu hayvanlarla mücadele için çeşitli taktikler geliştirmişlerdir. Keçi yününden kilim kullanmak, bahçelerde kokulu ot yetiştirmek, akrepler ve çıyanlara karşı tavuk ve horoz, farelere ve böceklere karşı kedi beslemek bu taktikler arasındadır. Eğer bölgeye sonradan yerleştirdiyse sizler de bu yöntemleri öğrenebilir ve uygulayabilirsiniz. Yine de bir hayvan sokması vakası ile karşı karşıya gelerseniz lütfen paniğe kapılmayınız. Gerekli ilk yardım uygulamasını yapınız ve en kısa sürede en yakındaki sağlık kuruluşuna başvurunuz. İlk yardım ile ilgili temel bilgileri öğreniniz.

Temel bilgileri öğrenerek, ekosistemi bozmadan bölgede yaşayabilirsiniz!

65. Eşekler

Bölgede ormanlık alanlarda etrafta kendi kendine dolaşan delice (yabani) eşekler görebilirsiniz. Bu yabani eşekler kimi zaman Kaunos Antik Kenti'nin içinde de karşınıza çıkabilir. Bu eşekler çok önceleri ulaşım ve yük taşıma amaçlı kullanılan hayvanların daha sonra doğaya terk edilmesi sonucu çoğalmış ve nesilleri bu günlere ulaşmıştır. Besinlerini doğadan sağlayıp, yaz kış etrafta dolaşmaktadırlar. Eşekler size zarar vermezler, lütfen siz de onlara zarar vermeyiniz.

Çandır dolaylarında özgürce gezen delice (yabani) bir eşek.

66. Küçükbaş ve büyükbaş hayvanlar ile kümes hayvanları

Bölgede köyler ve kasaba merkezlerinde geçmişten bu yana tavuk, horoz, kaz, keçi, koyun, inek bakılmaktadır. Özellikle eski köy evlerinde ev bahçelerinde hayvan ahırları hala durmaktadır. Hayvancılık, tarım ve kır hayatı ile bütünleşik bir faaliyettir. Taze yumurta, süt elde edilmesi, peynir ve yoğurt yapılması, yün eğrilmesi hayvanlar ve insanlar arasındaki karşılıklı ilişkilerin sonucudur. Öte yandan, hayvancılık tarıma da eşlik eder. Tavukların salındığı bahçelere kimyasal temizleyiciler atılmaz. Tavuklar ve horozlar, akrepler ve çıyanları uzak tutar. İnekler tahıl hasadından arda kalanları, evlerin organik atıklarını tüketirler. Ne var ki kır yaşamı, tarım ve hayvancılık arasındaki bütünleşik ilişki son yıllarda çözülmüştür. Bölgede hayvancılık faaliyetlerinde büyük gerileme yaşanmaktadır.

67. Avlanma

Ekosistem içerisinde her ögenin bir rolü vardır. Örneğin küçük akbabalar ölen hayvanları bir an önce yer ve ölü bedenden doğabilecek ikincil zararları ortadan kaldırırlar. Çobanlar sürülerini takip ederken gökyüzünde onları da takip eder ve sürüdeki ölüm kalımları bilirler. Karatavuk kuşları zeytini çekirdeğiyle yer ve onların midesinde işlem gören zeytin çekirdeği doğada daha kolay filizlenir. Avlanmak bu mükemmel dengeleri bozabilecek bir etkinliktir. Ayrıca av sınırları yasalarla belirlenmiş bir etkinliktir. Av kanunu ne zaman, hangi hayvanların, hangi yöntemlerle avlanabileceğine dair bir çerçeve çizer. Yılın av dönemi dışında avlananlara da ceza uygulanır. Eşsiz bir biyoçeşitliliğe sahip bu bölgede yapılabilecek çevreyi tanımak, doğa yürüyüşleri yapmak, bisiklete binmek, yüzmek, ekip biçmeyi öğrenmek, bir ağacın gölgesinde kitap okumak gibi pek çok boş zaman etkinliği vardır. Avlanmak yerine bu etkinliklere yönelin. Mümkünse hiç avlanmayın.

68. Arı ve arıcılık

Arılar doğanın mühendisliğinin en harika canlılarından. Kapsamlı bir morötesi görüşe sahiptirler. Esnek iç içe geçmiş bir çift kanatları vardır. Çiçekleri, radyoaktif sızıntıyı veya kanseri algılayabilen son derece hassas bir çift antenleri vardır. Bir arı kovanının karşısına oturup arıları izlerseniz onlardan çok şey öğrenebilirsiniz. İnsanlık tarihi bize tarım yapmaya başlanan her yerde ikinci adım olarak arıların evcilleştirildiğini gösterir. Çünkü arılar bitkilerin polenleşmesini sağlar. Böylece doğayı mümkün kılarlar. Bu bölgede de arıcılık yaygın bir uğraştır. Özellikle çam balı üretiminde bölge, Marmaris'e değin uzanan önemli bir üretim alanının parçasıdır. Bölgede hem kovanlarını gezdirerek hem de yerleşik olarak arıcılık yapanlar vardır. Ne var ki 2021 büyük Muğla orman yangınları arıcılığa ve arıcılıkla yaşamını sağlayanlara geri dönüşü çok zor bir zarar vermiştir. Bölgenin kadim etkinliklerinden biri olan arıcılık yeniden canlandırılmaya çalışılmaktadır.

69. Arıların ürünleri

Bal arıların doğal ürünüdür. Arıların nektar topladığı kaynağa göre iki çeşit bal olur. Bunlar çiçek ya da salgı balıdır. Çiçek balları arasında ıhlamur, yonca, turunçgil, kekik bulunur. Çam, meşe, köknar, salgı balı örnekleridir. Salgı balının kaynağı bu bitkiler üzerinde yaşayan böceklerdir. Çam pamuklu biti (*Marchalina hellenica*) adlı böcek türü çam ağaçlarının üzerinde yaşar. Bu böcek arıcılıkta oldukça önemlidir. Böceğin en çok görüldüğü tür kızılçamdır. Çam pamuklu bitinin çam ağacından çıkardığı şekerce zengin dışkıya "basra" denir. "Basra" adı aynı zamanda bölgede yerliler tarafından bu böcek için de kullanılmaktadır. Basra arıcılıkta çam balı üretiminin temelidir. Arıların ürünü bal ile sınırlı değildir. Arı sütü, arı zehiri, balmumu, polen gibi ürünleri de vardır. Bal arıları meşe, erik, kızılağaç, çam reçinelerinden ya da doğadaki çiçeklerden seçerek topladıkları maddeleri ağızlarındaki enzimlerle birleştirir ve propolis denen olağanüstü yararlı maddeyi de üretirler.

Arı kovanları.

70. Yaban hayat

Yaban hayat, insanlar tarafından evcilleştirilmemiş bitki ve hayvan türlerinin yaşamını tanımlayan kavramdır. Bir başka deyişle, insan eli değmemiş canlı yaşamıdır. Köyceğiz yaban hayatı geliştirme sahası içinde yaşayan hayvanlar bakımından Akdeniz bölgesinde eşsiz niteliktedir. Burada karakulak, vaşak gibi kedigiller, çizgili sırtlan ve boz ayı gibi büyük etçil hayvanlar vardır. Bölgede yaban keçisinin de bulunması çok kıymetlidir. Ayrıca Köyceğiz Gölü'ne akan sularda su samuru görülebilir. Günümüzde insan elinin değmediği bir coğrafi bölge veya insan etkisinden uzak bir canlı yaşamı bulmak neredeyse imkansızdır. İnsan etkinliğinin yaban hayata zarar vermemesi için yaban hayatı koruma sahalarını öğreniniz ve lütfen buralarda gerekli kurallara uyunuz.

71. Tabiat Koruma Alanları ve Milli Parklar

Tabiat Koruma Alanları ve Milli Parklar biyoçeşitliliğin ve doğal güzelliklerin devlet tarafından hukuki düzenlemeler yoluyla koruma altına alındığı alanlardır. Köyceğiz - Dalyan Özel Çevre Koruma Bölgesi'nin tamamı böylesi bir koruma alanıdır. Bölgede sahiller, göller, akarsular, ormanlar koruma kapsamındadır. Ayrıca Sandras Dağı yükseklerindeki eşsiz manzarasıyla Kartal Gölü bir tabiat koruma alanıdır. Yine Sandras Dağı ve Köyceğiz, yaban keçilerinin kayıt dışı avlanmaya karşı koruma altına alınmış olduğu bir yaban hayatı geliştirme sahasıdır.

İKLİM, TARIM VE TOPRAK

72.Toprak

Toprak canlıdır ve bir ekosistemdir. Toprakta binlerce canlı yaşamaktadır. Bunlar birbiriyle etkileşim halindedir. Toprak yüzeyindeki yapraklar ve toprağın kendisinde bakteriler, mantarlar ve virüsler bulunur. Bunlar bir yaşam döngüsü içindedir. Toprak suyu tutar. Bitki köklerini ve başka canlıları besler. Topraktaki solucanlar bitki kalıntılarını ve organik maddeleri yiyerek doğal yollardan gübre üretirler. Toprağı besleyici hale getirirler. Yeryüzü ve onun toprak varlığı alınıp satılacak bir arsa ya da basit bir manzara değil, yaşayan bir oluşumdur. Onda her canlının hakkı vardır. Toprağın altındaki madenler kadar üstü de kıymetlidir. İnsanın ev yapma, maden çıkarma, çit çevirme, çöp atma, tarımda kimyasal gübre kullanma gibi etkinlikleri topraktaki yaşama geri dönülemez zararlar vermektedir. Toprağı korumalıyız ve onun canlı olduğunu unutmamalıyız.

Güz çiğdemleri sonbahar habercisidir. Açtıkları zaman sonbahar gelmiş demektir...

73. Bataklıklar ve sulak alanlar

Bataklıklar daha çok göl kıyılarında, içinde su duran düz ovalarda görülen su ile birleşmiş toprak parçalarıdır. Bu bölgede sığ ve üstleri sazlarla kaplı su birikintileri olarak karşımıza çıkarlar. Yeraltı sularının yoğun olduğu ve yüzeye çıkarak toprakta göllenmeler oluşturduğu yerlerde de görülebilirler. Ayrıca bölgedeki endemik sığla ormanları subasar özellikle olduğu için bahar yağışları döneminde orman tabanında da bataklıklar oluşur. Sazlıklar kuşların doğal yaşam alanlarıdır. Buralarda ayrıca hasır otları ve sivrisinekler görülür. Bataklıkları olumsuz veya işlevsiz doğa parçaları olarak düşünmemek gerekir. Bataklıklar karbon deposudur, çünkü sulak alanda bitki örtüsü hızlı büyür. Büyüyen bitkiler karbon tutar. Karbonun bir kısmı atmosfere karışır. Önemli bir kısmı ise bataklık tabanında kalır. Diğer yandan, bataklıklar iç bölgelerde oluşabilecek selleri engeller. Fırtınalarda ise sahil bölgelerini korurlar.

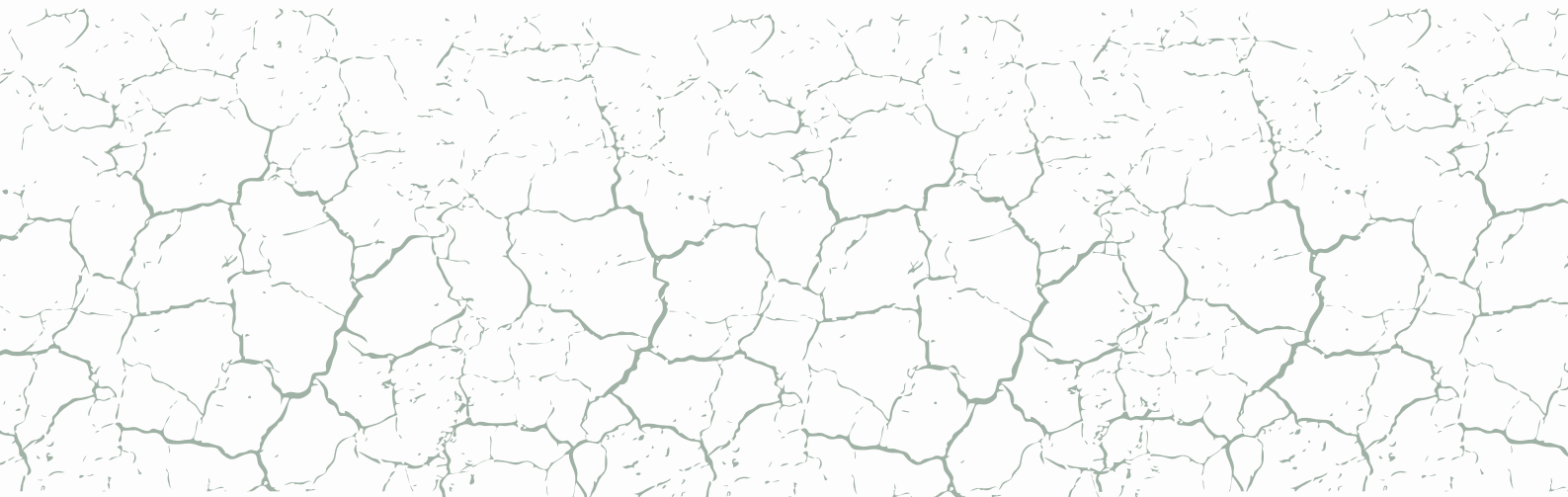
74. Rüzgar

Rüzgar yaşamın bir parçasıdır. Akıntıyı kuvvetlendirir; yağmur bulutlarını getirir; yelkenli gemileri bir yerden başka bir yere götürür; bazen de sürükler; bitkilerin polenlerinin, çam ağaçlarının kozalaklarının, mantarların sporlarının yayılmasını sağlar; kuşların ve onlara öykünen paraşütlerin süzülmesine yardımcı olur. Meltem, fırtına, kasırga, imbat gibi türleri, poyraz, lodos, yıldız, günbatısı gibi farklı yönleri vardır. Köyceğiz ve Dalyan çevresinde hakim rüzgar yönü tüm Türkiye’de olduğu üzere kuzeyli rüzgarlardır. Güneydeki Akdeniz’den ve Afrika’dan gelen rüzgarlar ise sıcaklığı, bazen de nemi arttırır; bu rüzgarlar dağlarda soğuk hava ile karşılaşınca yağışları getirebilir. Gece esen yel, sabaha karşı havayı serinletir. Fakat rüzgarlar aynı zamanda alevleri metrelerce yukarılara taşır, yangınları da büyütür, yaygınlaştırır ve kontrol edilmelerini imkansızlaştırır. Doğayı, iklimi ve ekosistemi tanımak için rüzgarın hareketlerinin takip edilip öğrenilmesi gerekir.

75. Erozyon, heyelan ve sel

Erozyon ve heyelan nitelikli toprakların yitirilmesine yol açar. Ormanlar ve tarım alanları erozyon ve heyelanlar sonucu zarar görür. Orman ekosistemleri çevrelerini erozyonların, heyelanların ve sellerin etkilerinden korur. Özellikle toprağın derinlerine inen ve toprak altında bir ağ gibi birbirine geçen ağaç kökleri toprağın erozyon, heyelan ya da sel sonucunda yok olmasını engeller. Yağmurlar sonucu yangınlarla yitirilmiş orman alanlarında yaşanabilecek seller, heyelanları ve erozyon ile yaşanabilecek toprak kayıplarını tetikleyerek felaketin boyutunu büyütebilir. Toprak varlığının korunabilmesi için orman yangınlarına karşı elbirliği ile mücadele verilmesi elzemdir.

76. Tarım

Bölge antik uygarlıklardan bu yana etkin bir biçimde ekip biçme ve hayvan yetiştiriciliği yapılan verimli bir tarım alanıdır. Nemli ve yağışlı ikliminin yanı sıra mevsimler boyu doğrudan güneş aldığı ve taban suyu yüzeye yakın olduğu için bölgede birden fazla hasat dönemi vardır. Bu koşullar tarım için çok elverişlidir. Bu bölge ve doğusunda yer alan Dalaman Ovası, susam tarımından, zeytinciliğe, narenciye tarımından bahçecilik ve bostancılığa değin birçok tarım faaliyetinin gerçekleştirildiği bir yerdir. Bunların yanı sıra bölgede uzun yıllardır yetiştirilen nar, üzüm ve incir gibi meyveler bölge halklarına maddi olarak da kazanç sağlamıştır. Günümüzde terk edilmiş olsa bile burada yakın döneme değin, geniş ölçekli pamuk, pirinç ve tütün gibi ticari tarım ürünleri de yetiştirilmiştir. Çam ormanlarında oldukça yaygın bir biçimde yapılan arıcılık bölgede nitelikli balların üretilmesini sağlamıştır. Keçi yetiştiriciliği ve ona eşlik eden küçükbaş ve büyükbaş hayvan yetiştiriciliği, bölgenin öteden beri süt ve süt ürünleri ile öne çıkmasına katkıda bulunmuştur. Yine günümüzde büyük ölçüde terk edilmiş olsa da bu faaliyetler bölgede halı ve yün dokumacılığının gelişmesini sağlamıştır. Bu bölgede siz de yiyeceklerinizin bazılarını bahçenizde, bostanınızda yetiştirebilirsiniz. Tarımda kullanılan zehirli kimyasal maddelerden uzak durmak için bölgede yerel toplulukların yüzlerce yılda biriktirdiği tarım bilgisine, ekim stratejilerine başvurabilirsiniz.

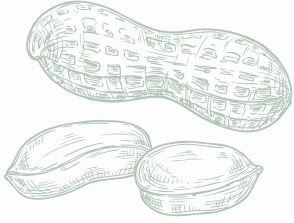
77. Kompost

Kompost en temel anlamıyla organik atıkların gübreye dönüştürülmesidir. Bir kap içerisinde veya bahçenin bir köşesinde belirli atıkların bekletilmesi sonucu oluşturulur. Bu atıklar karbon zengini materyalleri ve azot zengini materyalleri içermelidir. Örneğin, kuru yapraklar, dal parçaları, kağıtlar, meyve çöpleri, sebze ve yumurta kabukları kompostta atılabilir. Kompost havalandırılmalıdır. Böylece çürüme daha hızlı gerçekleşir. Kompostunuzun üstüne bir parça bez veya karton ile örtü yapabilirsiniz. Böylece kompost nemli kalacaktır. Kompost organik atıkları değerlendirmenin bir yoludur. Ayrıca toprağa faydalıdır ve bitkiler için besin sağlar. Sizler de doğal malzemeyi kullanarak kompost yapabilir ve böylece ekim alanınızda kullanacağınız gübreyi kendiniz elde edebilirsiniz.

Susam, tohumlarından yararlanan bir yağ bitkisidir. Güney Ege ve Akdeniz'in ticari amaçlarla üretilen önde gelen tarım ürünlerinden biridir. Nitelikli ve şifalı bir yağ olan susam yağı, tahin yapımında, hamur işlerinde ve yemeklerde kullanılır. Bölgede susam çok eski dönemlerden beri yetiştirilmektedir. İlkbahar ve yaz boyunca gelişen susam bitkileri yaz sonunda hasat edilir. Eylül başında yol boyunca karşınıza çıkan tarlalarda hasat edilip küçük piramitler halinde bir araya getirilerek kurumaya bırakılmış susam bitkilerini görebilirsiniz. Susam bitkileri hasat edildikten sonra altın rengine gelene kadar kururken de gelişmeye devam etmektedir.

79. Yer fıstığı

Yer fıstığı, tıpkı susam gibi yağlı bir tohum bitkisidir. Ekimi terk edilen pamuk ve tütün gibi geleneksel tarım ürünlerine alternatif olarak son on beş yıldır üretilen yer fıstığı, bölge için oldukça yeni bir üründür. Daha çok ticari amaçlarla üretilse de bölge insanların gündelik hayatlarında severek sıklıkla tükettikleri bir bitkidir. Bölgedeki pazarlarda, burada üretilmiş lezzetli yer fıstıkları bulabilirsiniz. Pazardan çiğ yer fıstığı alıp evinizde pişirebilirsiniz.

80. Börülce

Börülce, baklagillerden fasulyeye benzeyen sodyum ve demir bakımından zengin, proteini yüksek, özellikle Ege Bölgesi'nde yetişen taneli bir bitkidir. Hem taze olarak, hem de ortası siyah olduğu için "karnıkara" denen kurutulmuş taneleri pişirilerek yenir.

Taze börülce bu bölgede pişirildikten sonra "yoğurtlama" olarak ya da salatası yapılarak yenir. Kuru börülce ise çorbalarda, salçalı yemek ya da salatası yapılarak yenmektedir. Bölgede "Muğla tarhanasına" taze ya da kurutulmuş börülce konulmaktadır.

81. Mevsim döngüsü

Kentten farklı olarak, kırdaki mevsim döngüsü her yerdedir. Ormanlarda, yeraltı sularında, hava sıcaklığında, yağmurlarda, denizin devinimlerinde mevsim geçişlerini takip edebilirsiniz. Örneğin, bir portakal ağacını izlediğinizde, ilk önce gür yeşil yaprakları arasından tomurcuklar patlattığını görürsünüz. Sonra tomurcuklar hoş kokulu çiçeklere dönüşür. Arılar çiçeklere konup kalkmaya başlar. Bir süre sonra çiçekler meyveye dönüşür ve zamanla meyveler olgunlaşır. Olgunlaşan meyveler toplanır veya dalından yere düşer. Sonra ağaç yine başladığı noktaya döner ve yeniden tomurcuklanmaya başlar. Bunlar olup biterken, mevsim bahardan yaz, yazdan sonbahara, sonbahardan kışa, kıştan bahara devreder.

82. İklimin özellikleri

Bölge, Akdeniz iklimi etkisindedir. Burada dört mevsim yaşanmaktadır. Örneğin, Köyceğiz'in son zamanlardaki yıllık sıcaklık ortalaması 18.3 °C'dir. Burada yaz ayları kuru ve sıcak olmaktadır. Bu da yangın riskini arttırmaktadır. Yağışlar kış aylarında yoğunlaşmaktadır. Kışları kar yağışı veya don olayları nadiren görülür. Ancak kış günlerinde gecenin nemi sabahın soğuğu ile karşılaşıncaya kırağı görülmektedir.

83. Bölgenin en sıcak mevsimi

Bölgenin en sıcak mevsimi, şüphesiz ki yaz aylarıdır. Temmuz ayından Ağustos sonuna kadarki dönemde öğle vakti sıcaklık 40 °C 'yi aşabilmektedir. Bölgede akarsular ve denizdeki buharlaşma nedeniyle nem oranı da oldukça yüksek olmaktadır. Bu günler, orman yangınları riskinin de oldukça yüksek olduğu en kritik dönemdir. Yazın gününüzü yüksek sıcaklığı hesaba katarak planlayınız.

84. Bölgenin en yağışlı mevsimi

Köyceğiz, uzun yıllar boyunca Türkiye'nin Rize'nin ardından en yağışlı ikinci yeri olagelmıştır. Yaz ortasındaki oldukça sıcak geçen Temmuz ve Ağustos ayları dışında neredeyse her ay yağış almaktadır. Bölgenin en yağışlı mevsimi, kış ayları olan Kasım - Şubat arasındadır. Bu dönemde sel baskınlarına karşı hazırlıklı olunuz.

**GÜNDELİK YAŞAM,
DİNLENMEK,
EĞLENMEK**

85. Sineklerle mücadele

Bölgenin yoğun yeşilliği, akarsu kaynakları, sazlıkları, bataklıkları ve gölleri burayı antik çağlardan beri başta sivrisinekler olmak üzere sineklerin yoğunlaştığı alanlardan biri haline getirmiştir. Öyle ki arkeolojik çalışmalar Kaunos Antik Kenti'nin bile sivrisineklerin olumsuz etkilerinden ağır bir biçimde zarar görmüş olduğunu gösterir. Sizler de sinekleri yaşam alanlarınızdan uzak tutmak için zehirsiz mücadele yöntemleri belirleyebilirsiniz. Evinizin kapı ve pervazlarına sirkeli su püskürtebilirsiniz. Limon kabuklarını kapı üstlerine asabilirsiniz. Bahçenize nane, lavanta, adaçayı, biberiye, ıtır, kadife çiçeği, limon otu gibi güçlü kokusuyla sinek kaçıran bitkiler yetiştirebilirsiniz.

86. Bölgedeki mimari

Geleneksel Muğla mimarisi bölgenin iklimine, kültürüne ve toplumsal yapısına uyum sağlayarak yüz yıllar içinde gelişmiştir. Siz de bu bölgede ev yapacak veya ev alacak biriyseniz sürdürülebilirlik açısından bu geleneksel mimariyi takip edebilirsiniz. Muğla'ya özgü geleneksel mimaride evler avlu içinde ve en fazla iki katlıdır. Avluların dış sınırına yaklaşan yerlere yüksek duvarlar örülmez. Bunun yerine ağaçlar, gür çalılar, sarmaşıklar, yaseminler, begonviller yetiştirilir. Evler güneşten korunmaları ve iç sıcaklık dengeleri için koyu renklere değil beyaza boyanır.

Yapılarda taş ve ahşap malzeme kullanılır. Manzara ve güneş dengesi gözetilerek evlerin kuzey cepheleri sağır, güney cepheleri açık inşa edilir. Önlerinde veranda olur. Verandadan girince açık ya da kapalı "hayat" adı verilen bir sofa bulunur. Sofanın ardında evin odaları dizilidir. Çatı örtüleri alaturka kiremittir. Bölgede yağmurun poyrazla birlikte yağması, dört tarafı açık yıldız bacaların geliştirilmesine vesile olmuştur. Zamanla bu yıldız biçimli bacalar Muğla'nın simgesi haline gelmiştir.

87. Doğaya ve mevsime uygun beslenme

Belli tarım ürünleri belli mevsimlerde yetişir. Tarım ürünlerinin, meyvelerin, otların mevsimini öğrenip onları mevsiminde tüketebiliriz. Ayrıca yiyeceklerimizi muhafaza etmek için de çeşitli yollar vardır. Bölgede özellikle sonbaharda kadınların kış için kimi hazırlıklar yaptığını görebilirsiniz. Turşu kurmak, biber kurutmak, tarhana yapmak, salça yapmak, konserve yapmak genellikle sonbaharda yapılan kış hazırlıklarıdır. Ayrıca yıl boyunca yoğurt ve ekmek mayalayabilirsiniz. Bunların nasıl yapıldığını bilmiyorsanız komşularınızdan öğrenebilirsiniz.

Bölgedeki yerel pazarlara giderek doğaya ve mevsimine uygun olan besinlere kolaylıkla ulaşabilirsiniz.

88. Güz kurutması ve kış hazırlıkları

Bölgede Eylül ayında yazın son sıcak günleri yaşanır. Bu günlerde kadınlar kış için yiyecekler hazırlar. Yüzyıllardır kullandıkları çeşitli besin muhafaza tekniklerini uygularlar. Teknikler özellikle güneşin gücünden faydalanmaya dayanır. Kırmızı biberler güneşe serilir, kurutulur, öğütülür ve zeytinyağı ilave edilerek muhafaza edilir. Domateslerden konserve yapılır veya tuz ilave edilip, serilip kurutulur. İncirler kekiğe batırılıp kurutulur. Böylece bozulmaz ve güzel bir aroması olur. Üzüm serilerek kurutulur. Patlıcanlar ve biberler ipe dizilerek kurutulur. Keçiboynuzu ve üzümünden pekmez yapılır. Bahçelerdeki meyveler şekerde kaynatılır ve çeşitli reçeller yapılır. Dut, üzüm, şeftali, erik, kızılcık gibi meyvelerin çekirdekleri ayklanır. Kaynatılıp püre haline getirilir ve incecik yufkalar gibi güneşe serilip kurutulur. Buna pestil denir. Kış hazırlıklarının en önemlilerinden birisi de tarhana yapımıdır. Muğla tarhanasının kendine özgü bir yapım tekniği ve pişirme usulü vardır. Tarhana yapımının henüz ilk aşamasında tarhana otu toplanır, kaynatılır ve tarhana malzemeleri bu suda yoğrulur. Uzun bir pişirme sürecinde içine mevsimine göre taze ya da kurutulmuş börülce eklenir. Eğer bölgeye sonradan yerleştirdiyseniz, güneş enerjisine, yüzyılların bilgisine ve maharetli ellerin emeğine dayanan bu zengin yerel yiyecek saklama tekniklerini siz de komşularınızdan öğrenebilirsiniz.

89. öp ve geri dönüşüm

öp işe yaramayan, işlevini yitirmiş, kullanılmayan, zararlı, gereksiz olduğu için atılan şeylere verilen addır. Unutmayın ki neyin çöp olduğuna kendimiz karar veririz. Bir şeyi daha uzun süre veya tekrar tekrar kullanmak da bizim elimizdedir. öp, sebze kabukları veya kuru yapraklar gibi bitki ve hayvan kaynaklı organik atık da olabilir. Plastik poşetler veya piller gibi biyolojik kaynaklı olmayan inorganik atıklar da olabilir. Organik atıklar genellikle evsel atıklardır. İnorganik atıkları ise genellikle endüstriler üretir. İster organik ister inorganik atık olsun, her bir kişinin evdeki, sokaktaki, ormandaki, yol kenarındaki, deniz kıyısındaki çöp ile ilgili sorumluluğu vardır. Çöpleri ayrıştırmalıyız. Uygun yerlere atmamızdır. Organik öpleri dönüştürmeyi öğrenmeliyiz. Yere öp atmamamızdır. Arabamızdan dışarıya çöp atmamamızdır. Arabamızdan izmarit atmamamızdır. Deniz kenarlarında çöp atmamamızdır. Deniz kumunda sigara söndürmemeliyiz. Ormanlık alanlara çöp atmamamızdır. Yol kenarlarına, dere yataklarına, su kanallarına çöp atmamamızdır. Çöpleri yakmamamızdır.

90. Plastiğe dikkat!

Günlük hayatımızda kalıcı veya tek kullanımlık çok fazla plastik ürün mevcuttur. Ayrıca gözümüzle görmediğimiz beş mm'den küçük mikroplastikler de hayatımızın birçok alanında mevcuttur. Dünyadaki plastik atıkların üçte biri denizlere, akarsulara ve toprağa karışarak kirlilik oluşturmaktadır. Bu bölgede yaz aylarındaki yoğun turistik aktivite yiyecek ambalajları, sigara izmaritleri ve plastik şişelerin maalesef çöp olarak etrafa atılmasında artışa neden olmaktadır. Plastiklerin doğaya zarar vermeden yok olması için iyi bir atık yönetimi gerekir. Atık yönetimi hem kamusal hem de bireysel bir sorumluluktur. Bizler bireysel sorumluluklarımızı yerine getirmeliyiz. Örneğin hepimiz kendi günlük hayatımızda tek kullanımlık plastik tüketimini azaltacak yeni alışkanlıklar edinebiliriz. Alışverişe giderken yanımıza bez çanta alabiliriz. Mutfakta tek kullanımlık plastik ürünler yerine çok kullanımlık alternatiflere yönelebiliriz. Suyumuzu mataramızda taşıyabiliriz. Evde, piknikte, sahilde kullan- at ürünler yerine cam ürünleri tercih edebiliriz.

91. Feribot

Günümüzde Dalyan'dan Çandır'a feribotlarla ya da kanal boyunca bulabileceğiniz sandallarla geçilmektedir. Dalyan ile Çandır arasında biri Dalyan Kanalı'nın görece kuzeyinde, Köyceğiz Gölü yakınlarında, diğeri de Kaunos Antik Kenti karşısında olmak üzere iki feribot hattı bulunmaktadır. Düzenli olarak bir yakadan diğesine yolcu taşıyan bu feribotlara motorlu taşıtlarla ya da yaya olarak binilebilir.

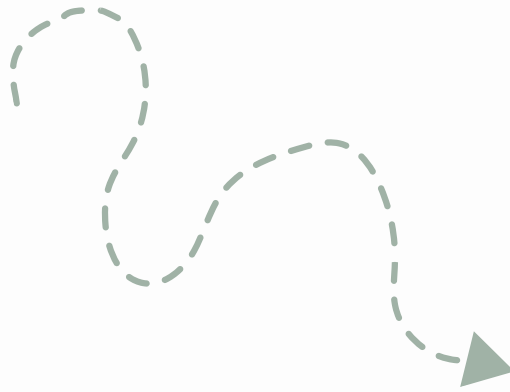
Dalyan'dan Köyceğiz'e feribot
ile geçebilirsiniz!

92. Köyceğiz'den Dalyan'a gitmek

Köyceğiz'den Dalyan'a yol boyunca eşsiz manzaralarla karşılaşacağınız hepsi de birbirinden keyifli birkaç güzergahı izleyerek gidebilirsiniz. Bunlardan ilki Köyceğiz Gölü çevresindedir. Köyceğiz merkezden hareket ederek, Hamitköy üzerinden ilerleyiniz.

Ekincik yolunda kaplıcaların bulunduğu Sultaniye'ye sapınız. İnişli çıkışlı bir orman yolundan ilerleyip Çandır köyünden geçince sağınızda Kaunos Antik Kenti ile karşılaşacaksınız. Kaunos Antik Kentini sağınızda bırakarak yokuş aşağı ilerleyip sağa yöneldiğinizde ise karşınızda Dalyan Kanalı ve kanalın öteki yakasında yer alan Dalyan'a geçebileceğiniz feribot iskelesini göreceksiniz. Diğer yol, D-400 otoyolundan ilerleyip Beyobası sapağını geçince sağdan Kavakarası köyüne doğru giden yoldur. Bu ormanlar ve köyler içinden geçen yolda sırasıyla sığla ve kızılçam ormanlarını göreceğiniz Kavakarası ve Tepearası köyleri ve Dalyan Ovası'na açılan Eskiköy ile karşılaşacaksınız. Eskiköy'ü geçince de Dalyan'a geleceksiniz. Son olarak da yine D-400 üzerinden ulaşacağınız Ortaca ilçesi içinden Dalyan'a uzanan dümdüz yoldur. Bisiklet yollarının yer aldığı bu yol boyunca sıra sıra narenciye ve nar bahçelerinin bulunduğu, solda kalan kısmında sığla ormanlarının yer aldığı Gölbaşı, Ekşiliyurt, Kemaliye ve Okçular gibi Dalyan Ovası'nın tarım yapılan köyleri yer almaktadır.

Köyceğiz

Dalyan

93. Kaunos Antik Kenti

Dalyan'ın karşısındaki tepenin ardında, Çandır köyü sınırları içinde yer alan Kaunos, bir antik Yunan uygarlığı olan Karia'lılarca kurulmuş bir antik kenttir. Antik Çağ Karia ve Lykia uygarlıklarının sınırında yer alır. Kaunos Antik Kenti, Dalyan'dan görebileceğiniz Balıklar Dağı güney kayalıklarına oyularak yapılmış eşsiz güzellikteki Kaunos Kaya Mezarları ile ünlüdür. Kaunos'un geçmişi MÖ 10. yüzyıla dayanmaktadır. Bünyesinde yer alan iki liman ile döneminin en önemli ticaret kentlerinden biridir. Günümüzden yaklaşık iki bin iki yüz yıl önce Akdeniz'in kumlarının birikmeye başlaması sonucu limanların önü kapanmıştır. Bu süreçte İztuzu Sahili, sazlıklarla çevrili Dalyan Kanalı ve eskiden kentin doğal limanlarından biri olan Sülüklü Gölü oluşmuştur.

Kentin deniz ile bağlantısı tamamen kopmuştur. Kaunos, günümüzde denizden yaklaşık sekiz kilometre içeride yer almaktadır. Oluşan sazlık alanlar Kaunos'ta uzun yıllar boyunca yıkıcı bir etki yapan sıtma salgınlarının yaşanmasına yol açmıştır.

Bu trajik durum, bir zamanlar oldukça verimli topraklarla çevrili zengin bir ticaret ve liman kenti olan Kaunos'un Ortaçağ sonlarında tamamen terk edilmesine neden olmuştur.

Günümüzde de devam eden Kaunos Antik Kenti kazıları 1966'da arkeolog Baki Öğün ve ekibi tarafından başlatılmıştır. Uzun yıllardır devam eden Kaunos kazılarında antik kenti ziyaret ettiğinizde gezebileceğiniz büyük bir amfi tiyatro, stoa, agora, akropol, iki antik liman, çeşme, sur duvarları, Roma hamamı ve Bizanslılardan kalan bir kilisenin kalıntıları ortaya çıkarılmıştır. Bir zamanlar Kaunos kentinin simgesi olan aslan heykeli bugün Köyceğiz ilçe merkezinde sergilenmektedir. Ayrıca yakın zaman önce İztuzu Gölü kıyısında arkeologlarca Kaunos Antik Kenti'nin tuzlası olduğu anlaşılan tuz çanakları bulunmuştur.

Kaunos Kaya Mezarları

Köyceğiz merkezinde Kaunos Aslanı

94. Bölgede yürüyüş ve bisiklet rotaları

Köyceğiz, Dalyan ve çevresi doğa yürüyüşleri ve bisiklet kullanımı açısından oldukça zengin rotalar ve parkurlar sunmaktadır. Bölgedeki yerleşim merkezleri büyük ölçüde düzlüktür. Köyceğiz Gölü kordonu gündelik yürüyüşler yapılabilecek bir sahil şeridi sunar. İztuzu Sahili boyunca yürüyebilirsiniz. Dalyan'da kanal boyunca yürüyüş yapıp Kaunos Antik Kenti'nin ardından güneşin batışını izleyebilirsiniz. Ekincik Sahili'nde yürüyüş yaparken güneşin doğuşunu izleyebilirsiniz. Toparlar Şelalesi'ne doğru akarsu boyunca yürüyüş yapabilirsiniz. Kaunos Antik Kenti'ndeki kalıntılar arasında gezinebilirsiniz. Bölgede doğada geziler yapmak için tabelalarla işaretlenmiş toplam 470km uzunluğunda farklı hiking ve trekking rotası ve 740km uzunluğunda da bisiklet rotası sunan Eco Trails pek çok farklı gezi olanağı sunmaktadır. Bu yollar yerel merkezleri, Karia ve Lykia rotalarını ve doğal güzellikleri takip etmektedir. Bölgenin pek çok yerinde yürüyüş ve bisiklet rotalarının tabelalarını bulabilirsiniz.

Güncel rotalarla ilgili <https://theecotrails.com.tr/> adresinden daha fazla bilgi alabilirsiniz.

Köyceğiz merkezinde bir Eco Trails bisiklet rotası tabelası.

95. Köyceğiz ve Dalyan çevresinde sporlar

Genellikle yüzmek için pek elverişli olmasa da Köyceğiz Gölü ve çevresi spor yapmak için oldukça elverişli bir coğrafyadır. Yürüyüş ve bisiklet rotaları mevcuttur. Rüzgarsız günlerde gölde kürek ve kano antrenmanları yapılmaktadır. Köyceğiz Gölü kıyısında plaj voleybolu sahaları bulunmaktadır. Denizde yüzmek için Dalyan'daki İztuzu Sahili ve Köyceğiz'deki Ekincik Sahili güzel manzaralar izleyebileceğiniz plajlar sunmaktadır.

Bölgenin pek çok yerinde kamping alanları bulunmaktadır. Ayrıca bölgenin sınırlarındaki Akköprü Köyü ve Dalaman Çayı önemli bir rafting merkezidir. İzin verilen alanlar dışında kamp yapmayınız ve çevreye çöplerinizi bırakmayınız.

96. Bölgedeki pazarlar

Pazar yerleri mevsimine göre meyve, sebze satın alabileceğiniz, yerel ürünlerle karşılaşabileceğiniz ve komşularınızla tanışabileceğiniz yerlerdir.

Köyceğiz yerel üretici pazarı

Pazar günü öğleden sonra,
Köyceğiz pazar yeri

Köyceğiz kadın üretici pazarı

Perşembe günü öğleden sonra,
Köyceğiz pazar yeri

Köyceğiz pazarı

Pazartesi günü, Köyceğiz pazar yeri

Ortaca pazarı

Cuma günü, Ortaca pazar yeri

Beyobası Pazarı

Çarşamba günü, Beyobası pazar yeri

Dalyan pazarı

Cumartesi günü, Dalyan pazar yeri

24 Temmuz 2022 tarihinde SlowFood tarafından gerçekleştirilen yerel üretici pazarı

Köyceğiz pazarı

Gökova pazarı

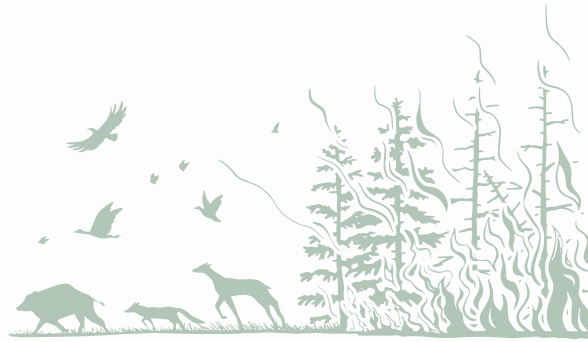
ORMAN YANGINLARI

97. Küresel ısınma

Küresel ısınma, insan faaliyetlerinin atmosfere yaydığı gazların yarattığı sera etkisi sonucunda yer kabuğunda, denizlerde, akarsularda, göllerde ve havada meydana gelen sıcaklık artışıdır. Küresel ısınma mevsim sıcaklıklarının eskisi gibi seyretmemesine ve ekosistemin bozulmasına yol açmaktadır. Bölgede, küresel ısınma nedeniyle yangınlar için elverişli ekstrem hava halleri görülme sıklığı ve süresi artmaktadır. Giderek yangın sezonunun Mayıs ayından Ekim ortasına değin genişlemeye başlamaktadır. Bu da büyük yangınların sayısını ve zararını arttırmakta ve ortaya çıkan yıkımın derinleşmesine yol açmaktadır.

98. Orman yangını nedir?

Orman yangınları ormanlık alanda çıkan yangınlardır. Orman yangınları bina, fabrika, ev içi gibi alanlarda çıkan yangınlardan farklıdır. Ormanın çevresi açıktır. Bu nedenle yangın serbest yayılma eğilimindedir. Orman içinde yanmaya elverişli reçine, kozalaklar, kırılmış dallar, çam iğneleri ve örtü gibi bol miktarda yanıcı madde vardır. Bu yüzden yangının şiddeti çok yüksektir. Bilim insanlarına göre orman yangınlarında açığa çıkan enerji, atom bombası ile açığa çıkan enerjiden daha fazla olabilmektedir.

99. Orman yangınlarının türleri

Ülkemizde görülen orman yangın türleri “örtü yangını” ve “tepe yangını” olarak ikiye ayrılır. Örtü yangınında toprak yüzeyindeki yapraklar, dallar ve makiler gibi diri ve ölü örtü tabakası yanar. Tepe yangını ise ağaçların tepe taçlarını yakan ve örtü yangını ile birlikte ilerlerleyen şiddeti ve yayılması oldukça hızlı bir yangın türüdür. Örtü yangınlarının söndürülmesi görece daha kolaydır. Fakat örtü yangınları tepe yangınları ile birleştiğinde orman yangınlarının söndürülmesi oldukça güç bir hale gelmektedir.

100. Orman yangınlarının nedenleri

Yangınların neredeyse tamamının başlıca çıkma sebebi insandır. İnsan etkisi doğrudan veya dolaylı olarak baş gösterir. Anız yakmak doğrudan yangın sebebiyken, ormanlık alana çöp atmak dolaylı bir yangın çıkarma sebebidir. Endüstriyel faaliyetlerle küresel ısınmaya neden olmak ise daha dolaylı fakat güçlü bir yangın sebebidir. Dikkatsizlikler, ihmaller, kasıtlar, kazalar, kundaklamalar, küresel ısınmanın etkileri veya yıldırımlar orman yangınlarının nedenleri arasındadır.

Bilim insanları, yanma olayının oksijen, yanıcı madde ve tutuşma sıcaklığının aynı anda, aynı yerde ve yeterli miktarda olması ile gerçekleştiğini söyler. Unutmayın ki her yanma olayı yangın olarak değerlendirilmez. Bir yanma olayı kontrolden çıkmışsa yangın olarak tanımlanır. Kontrolden çıkmayan yanmalar, yangın değildir. Bu mantıkla bakınca yangınların büyük ölçüde engellenebilir olduğunu görürüz.

Sandras Dağı'nda 2021 orman yangınlarından en fazla etkilenen yerlerden birisi olan Çövenli Yaylası'ndan

101. Orman yangınları için riskli günler

Orman yangını riskinin yüksek olduğu günler, genellikle Temmuz sonu ve Ağustos ayına rastlamaktadır. Bu günlerde AFAD SMS ile, yerel yönetimler ise sesli duyuru veya sosyal medya hesapları aracılığı ile duyurular yapmaktadır. Lütfen riskin yüksek olduğu günlerde bu uyarıları dikkatle takip ediniz. yangın riskini arttıracak faaliyetlerden uzak durunuz.

102. Ormanların bakımı için örtü temizliği

Ormanlarda veya bitki örtüsünün sık olduğu çalılık alanlarda yere yakın dallar ve yapraklar toprağın üzerinde bir "örtü" oluşturur. Bu örtü yerdeki kırılmış dallar, kuru ağaçlar ve çam ormanlarında saçaklanmış çam iğnelerinin oluşturduğu "pürçek" tabakasıyla daha da kalınlaşır. Bu tabaka nemli havalarda toprağı ve ekosistemi doğal yollardan zenginleştiren bir kompost vazifesi görür.

Fakat hava sıcak ve kuru olduğunda ve de toprak nemini yitirdiğinde bu yapraklar ve dallar, orman yangınlarının büyük bir hızla yayılabileceği ve ivme kazanabileceği bir yanıcı maddeye dönüşür. Orman yangınlarının önlenmesi için örtü temizliği gerekir. Ormanlarda örtü temizliği insan gücüyle veya makinelerle yapılabilir. Olası yangınların yayılmasını engellemek için temizlenmiş hatlar açmak insan eliyle yapılan basit bir örtü temizliğidir. Ama çok daha temel, pratik ve doğal bir örtü temizliği, keçiler, domuzlar, çakallar, kurtlar, ayılar ve geyikler gibi ormanlarda gezen hayvanların mevcut örtüyü kırarak parçalaması yoluyla yapılır. Özellikle pek çok yere erişebilen ve küçük bir noktaya basınç uygulayabilen ayakları ile keçiler bu işi son derece iyi bir biçimde gerçekleştirmektedirler. Doğal yollardan yapılan örtü temizliği insan eliyle yapılandan daha geniş bir alana yayılır ve çok daha zahmetsizdir. Ormanların gelişmesini kolaylaştırır. Aynı zamanda yangınların büyümesini engellemede oldukça etkilidir. Ormanların bakımı için yaban hayatın korunması gerekir.

103. Yol kenarları temiz olmalıdır!

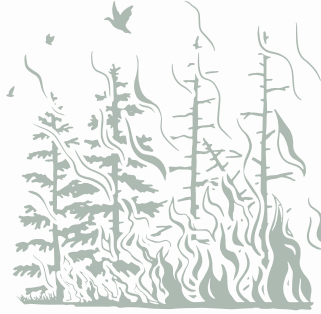
Ormana komşu olan yol kenarlarının temiz tutulması, yanıcı maddelerden, plastiklerden, kuru çalılardan, dallardan, kurumuş ağaçlardan ve çöplerden arındırılması tutuşmayı engeller. Dolayısıyla yol kenarları temiz olursa orman yangını çıkma ihtimali azalır. Sizler de arabanızla yollardan geçerken kesinlikle camdan dışarıya çöp atmayınız. Yola komşu evlerinizin önünü temiz tutunuz. Yalnızca ev içlerini düzenli ve bakımlı tutmak bizleri temiz yapmaz. Yol kenarlarını, köy meydanlarını, ortak alanları, dere içlerini, bataklık alanları, su kanallarını, göl kenarlarını, sahilleri ve ormanları da temiz ve bakımlı tutmalıyız.

104. Yangına karşı evlerde alınabilecek önlemler

Yangına hassas olan yörelerde evlerimizde kimi tedbirler alarak yangın tehlikesini azaltabiliriz. Evlerde yangına karşı hazırlıklı olunmalıdır. Evlerde daha sonra büyüyecek yangınları önlemek için yangın söndürücüler bulundurulmalıdır. Evlerin çevresindeki kuru ağaç, kuru otlar ve çalılık alanlar temizlenmelidir. Ev çatılarına temas eden ağaçlar bulundurulmamalıdır. Ahır ya da ot balya saklanan depoların etrafı da yanıcı maddeden arındırılmalıdır. Varsa saman balyalarının üzeri örtülmelidir. Bu temizlik ormanda olası bir yangının eve sıçramasını ya da evde çıkabilecek bir yangının ormana sıçramasını engeller.

105. Yangına karşı tarım alanlarında alınabilecek önlemler

Tarım alanlarında çıkan yangının ormana sıçramasını engellemek ve ormandaki yangının da ziraat alanına geçişini engellemek için orman kenarındaki tarlanın üç - beş metrelik kısmında mineral toprak açığa çıkarılmalı ve burada ekim yapılmamalıdır.

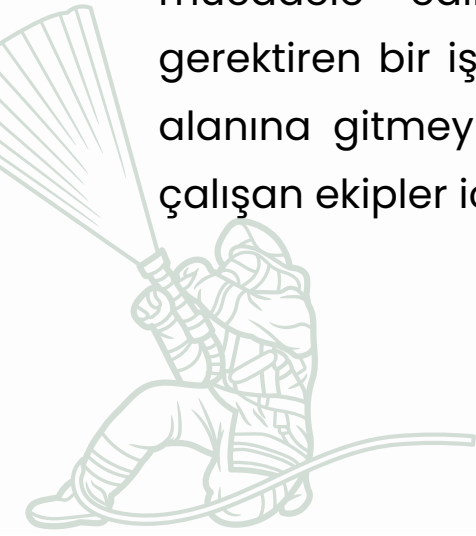
106. Anız

Anız, ekini biçildikten sonra henüz sürülmemiş tarlada kalan ekin kökleri ve saplarıdır. Ekin biçildikten sonra ekinlerin toprakta kalan bu köklü saplar geleneksel tarım pratiğinde yakılmaktadır. Buna anız yakmak denir. Özellikle mısır, pirinç, buğday, şeker kamışı tarımında anız yakımı görülür. Kimi zaman tarla sınırlarındaki yeşillikler, bitki sapları, yaprakları, çiçekleri ve kurumuş dallar da anız yakımına dahil edilir. Halbuki tarlayı temizlenmek için anız yakmak yanlış bir tarımsal gelenektir. Anız yakmanın birçok zararı vardır. Toprağı zenginleştiren öğeler organik maddelerdir. Anız yakmak bu organik maddeleri yok etmektedir. Toprağın karbon ve azot dengesi bozulmaktadır. Toprak sıcaklığını arttırmaktadır ve toprağın mikrobiyolojik yapısı bozulmaktadır.

Toprağın üstündeki faydalı canlıların ölümüne sebep olmaktadır. Anız yakmanın zararı toprak ile sınırlı değildir. Anız yakımı çıkan dumanla birlikte trafik kazalarına neden olabilmektedir. telefon ve enerji hatları yanabilmektedir. Yanan anızı söndürmek kolay değildir. Anız yakmak orman yangınlarına sebep olabilmektedir. Lütfen anız yakmayınız ve anız yakanları uyarınız.

107. Yangın söndürme faaliyetleri

Yangınlara ilk anda müdahale çok önemlidir. Yangın başladığı ilk anda kolayca, birkaç litre su ya da toprak atılıp ateşin havayla teması kesilerek söndürülebilir. Ne var ki koşullar müsaitse yangın hızla büyür ve on binlerce litre su ya da yangın söndürme uçakları bile tek başlarına yangını söndürmeye yetmez. Yangın büyüdüğünde yangın söndürme faaliyeti yerden ve havadan müdahalelerle doğrudan ya da dolaylı olarak yapılır. Yangınla şeritler açılarak, karşı ateş yakılarak, temel olarak devam eden yangının izole edilmesiyle mücadele edilir. Yangın söndürmek bilgi ve donanım gerektiren bir iştir. Bu konuda bilgi ve eğitiminiz yoksa yangın alanına gitmeyiniz. Aksi halde sizin için de, yangın alanında çalışan ekipler için de tehlikeli olabilir.

108. Orman yangını çıkınca neler yapılır?

Yangın dumanı veya ateş gördüğümüzde paniğe kapılmamalıyız. Eğer ne yapmamız gerektiğini önceden öğrendiysek sıra sıra bazı şeyleri yapmamız gerekir. Ancak yine de ciddi bir durum ile karşı karşıya olduğunuzu bilin. Yangını ya da dumanı görür görmez hemen acil durum numarası olan Alo 112'yi aramalıyız. Konum ve yangın hakkında bilgileri toplayıp iletmeliyiz. Eğer yangın yeni çıkmışsa ve alev boyu bir metreden az ise, geniş yapraklı ve kolay tutuşmayan bitkileri şaplak olarak kullanarak alevlerin üzerine vurarak söndürme çalışmalarına başlayabiliriz. Evde bulunan kişilere ve komşulara durumu haber vermeliyiz. Eğer hayvanlarımız var ise ahır ya da kümes kapılarını açmalı ve onları çözmeliyiz ve de yangın alanından uzaklaşmalarına yardımcı olmalıyız. Yangın yaşam alanımıza yaklaşıyorsa aile üyelerimizi, komşularımızı, hayvanlarımızı bölgeden uzaklaştırmalıyız. Yetkililerin yönlendirmelerini ve anonsları iyi dinlemeliyiz. Duymayan komşularımıza anlatmalıyız. Yolları gereksiz yere işgal etmemeye özen göstermeliyiz. Yangın bölgeleri, yangının yanı sıra kayarak düşme, dumandan etkilenme veya trafik kazası yaşama gibi olumsuzluklara sahne olmaktadır. Bu hususlar konusunda da dikkatli olmalıyız.

109. Orman yangınlarında gönüllülük

Orman yangınlarının söndürülmesi herkesin sorumluluğundadır. Fakat bu bilgi, dikkat ve tecrübe isteyen bir iştir. Dolayısıyla bölgeye yeni taşındaysanız ve yangınla yeni karşılaşıyorsanız bu tehlikeli ortama girmeden önce eğitim almanız gerekir. Orman yangını gönüllüsü olmak isteyenler Buldukları ilçedeki Orman Bölge Müdürlüklerine ya da Orman İşletme Müdürlüklerine başvurabilir. Başvurunuzu buraya giderek veya e-Devlet üzerinden yapabilirsiniz. Buralarda hem teorik hem uygulamalı yangın söndürme eğitimi verilmektedir. Ayrıca yangına müdahale, ilk yardım, kişisel koruyucu donanımların kullanımı, iş güvenliği, orman yangınlarında kullanılan araçlarla ilgili kapsamlı bilgi verilmektedir. Eğitim sonucunda yangınla mücadele gönüllüsü sertifikası verilmektedir. Ayrıca gördüğünüz yerli komşularınızın yangın söndürme ile ilgili anlattıklarını dikkate alınız ve dersler çıkarınız.

110. Yangın sonrası

Yanmış bir ormana giderseniz seslerin ve rüzgarın kaybolduğunu fark edersiniz. Arı vızıltıları, kuş civıltıları ve tatlı esinti yok olmuştur. Yangının durumuna göre karşılaşacağınız manzarada genellikle ağaçların kül olup bitmediğini, ayakta kaldıklarını ve gövdelerinin dış kısmının tamamen karardığını görürsünüz. Yeşil kısımlar ise tamamen yok olmuştur. Yangın sonrası en önemli işlerden birisi yanmış veya zarar görmüş ağaçların kesilip ormandan çıkarılmasıdır. Yanmış ağaçların ormandan çıkarılmaması ormana zarar veren böceklerin ve haşerelerin çoğalmasına yol açar. Yanmamış sağlıklı ormanlar bunun sonucunda zarar görebilir. Yanan alanlar insan eliyle desteklenerek veya kendi haline bırakılarak yeniden ormana kavuşurlar. Özellikle kızılçam gibi yangını bilen türler kozalaklarının içinde sakladıkları tohumlar aracılığıyla kendi kendini yeniden dünyaya getirirler.

Marmaris Bozburun yolu

Orman yangınlarından sonra yeşeren bir sığla filizi

2021 orman yangınlarından sonra Marmaris,
Bayır Köyü

2021 Sandras Dağı, Çayhisar

111. Acil durum telefonları

Orman yangınları ve kaçak avcılık şüphesi de dahil olmak üzere, ambulans, itfaiye, polis gibi acil servislere ulaşımı sağlayan ücretsiz acil durum telefon numarası:

112

DEKAMER Deniz Kaplumbağaları Acil Durum Hattı. Yaralı, hasta, ağa takılmış ya da normalden farklı davranan deniz kaplumbağaları gördüğünüzde aşağıdaki numaraları arayabilirsiniz:

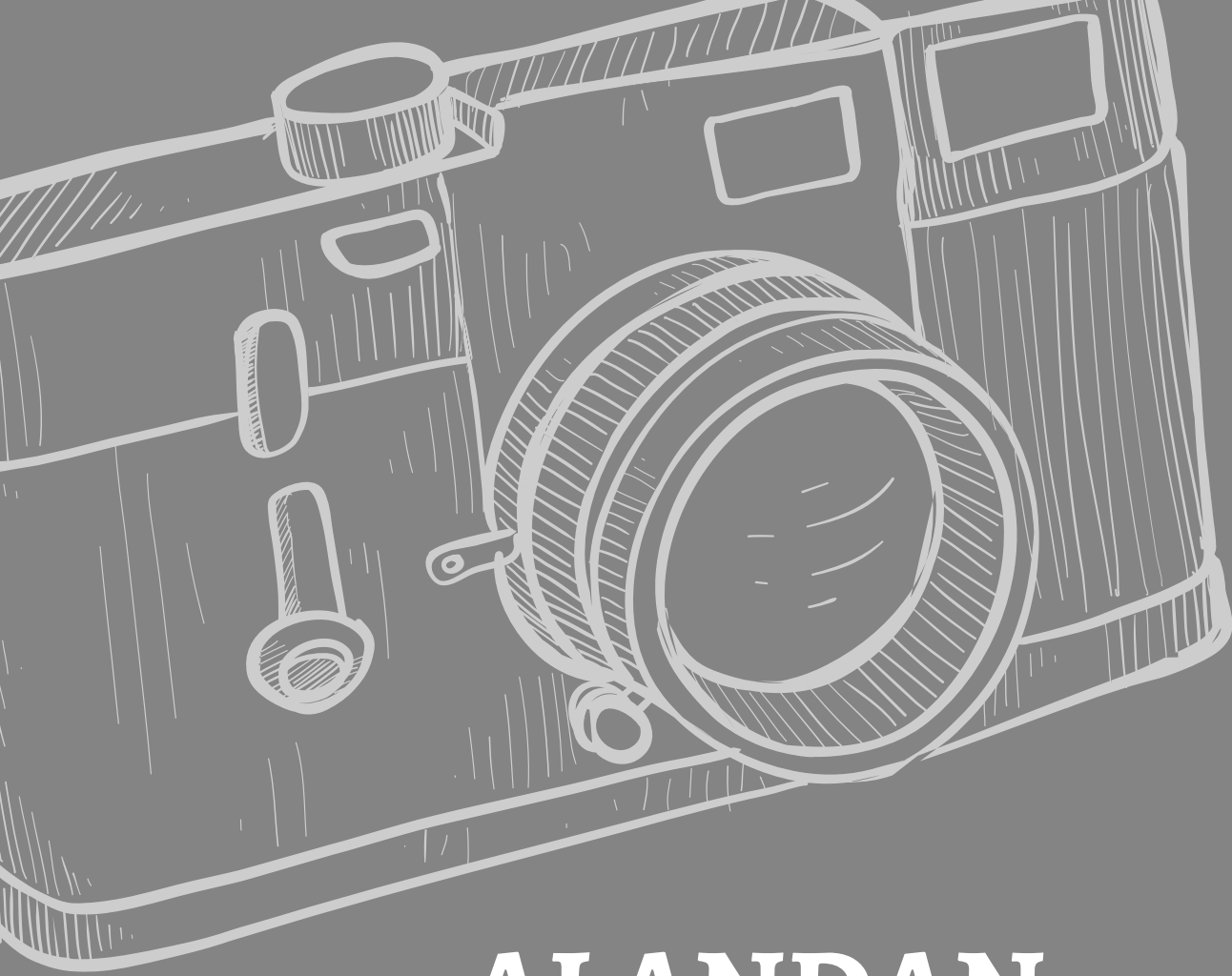
+90 538 403 25 01

+90 252 289 00 77

Yaralı bir yaban hayvanı görürseniz WWF (Doğal Hayatı Koruma Vakfı) Türkiye Yaban Hayatı İlk Yardım Hattı'nı arayabilirsiniz.

0850 203 09 93

ALANDAN FOTOĞRAFLAR

Kozluca 1km

Otmanlar 12km
Karaçay 25km

KARAEFE YANGIN
SU TOPLAMA
ÇUKURUNA GIDER
←

OTMANLAR
KARACAY

Emeği Geçenler

Bu rehberin hazırlanmasında emeği geçenler ve proje ekibi, Nihan Bozok, Mehmet Bozok, Nur Küçükdoğan, Merih Gltaş, Pelin Sümer, Cihangir Kutucu, ağnur İşler, Emre Kürşat zer, Burcu Demirok, Miray Zekiroğlu, Ahsen Refia Pehlivan, Seyda Nur Uykan, Berfin Ustabaş ve Aybars Yunusoğlu'ndan oluşmaktadır.

Nihan BOZOK

Nihan Bozok, sağlık ve yaşlanma sosyolojisi, ekofeminizm, feminist canlılık çalışmaları, toplumsal cinsiyet ve edebiyat alanlarında uzmanlaşmış bir sosyal bilimcidir. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nden doktora derecesine sahiptir. Beykent Üniversitesi, Sosyoloji (İngilizce) Bölümü'nde Doçent olarak çalışmaktadır. Halen Utrecht niversitesi'nde (Hollanda) Misafir Araştırmacı olarak görev yapmaktadır.

nihanmortas@hotmail.com

Mehmet BOZOK

Mehmet Bozok, erkekler ve erkeklikler üzerine eleştirel incelemeler, ekofeminizm, evre sosyolojisi, zorunlu g ve spor sosyolojisi üzerine çalışmalar yürüten bir sosyal bilimcidir. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nden doktora derecesine sahiptir. Maltepe Üniversitesi Sosyoloji (İngilizce) Bölümü'nde Doçent olarak çalışmaktadır. Halen Utrecht niversitesi'nde (Hollanda) Misafir Araştırmacı olarak görev yapmaktadır.

mehmetbozok@yahoo.co.uk